

BIZONÍ VÍTR

KE KRÁSE CESTOU TĚLA • K PRAVDĚ CESTOU MYSLI • K SÍLE CESTOU DUCHA • K LÁSCE CESTOU SLUŽBY

“THE BUFFALO WIND“ • VYDÁVÁ LIGA LESNÍ MOUDROSTI “THE WOODCRAFT LEAGUE“

4'01

COPAK HEZKÉHO NAJDETE V TOMTO ČÍSLE?

MOJE BENGÁLSKÁ PŘÍTELKYNĚ

Z naší Totemové desky	str. 3
Nosí šerpu poct	str. 8
Táboříme na sněhu	str. 10
Volání dálek	str. 11
Každý tam jednou nemusí ..	str. 12
Arapážština	str. 13
Stránky přírody	str. 14
Hau kóla – dveře do týpí	str. 16
Longhouse	str. 18
Svět hlasů	str. 19
Lucerna	str. 20
Zázitky z cest	str. 21
Dárcovství kostní dřevě	str. 22
Stránka poezie	str. 23
Pro chytré hlavičky	str. 26
Družina Lenochoďů	str. 27

Pozvala jsem ji tedy na návštěvu, a to na odpoledne, protože jsem nevěděla, zda je vegetariánka, nebo ne, a s večerí člověk v tomto směru spíše narazí než s odpoledním čajem a moučnickem. Byl podzim, i rozhodla jsem se uctít ji švestkovým koláčem.

Nejsem valná kuchařka a nedělalo mi velké potěšení péci koláč po příchodu z práce, vyzvednutí dítěte ze školky, nakrmení rodiny a vykonání všech ostatních povinností zaměstnané ženy. Kromě toho jsem nedostala švestky a musela jsem koláč posázet hroznovým vínem. Vzdor mé únavě se však povedl, a tak jsem uléhala se šťastným vědomím, že zítra pohostím vzácnou návštěvu jak náleží.

Paní přišla, přinesla mi darem knížku bengálských ukolébavek, a já jsem jí hrdě předložila koláč. Chvilku se na něj dívala, pochválila, že vypadá hezky, a pak se otázala: „Jsou v něm vejce?“

Věděla jsem, kolik uhořelo, a vjel do mne vztek. Nespravedlivý, nesnášenlivý, hloupý vztek. Dal se omluvit snad jenom tím, že jsem byla nevyspalá, protože jsem před tím do noci pekla právě ten koláč. Kousla jsem se do rtů a ucedila jsem: „Samozřejmě, jsou v něm vejce. Jinak by takhle nevypadal.“

Paní se nenechala vyvést z klidu. „Tak buď tak hodná a přines mi nějaké sušenky.“ Vztek ve mně dostoupil vrcholu, třebaže se paní laskavě usmívala a svou náklonnost projevovala i tím, že mi mateřsky tykala.

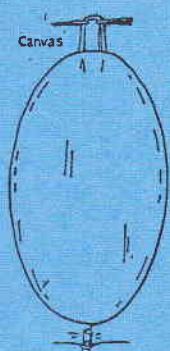
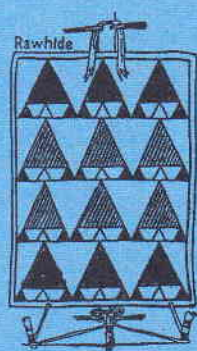
„U nás se dávají vejce do všech sušenek,“ prohlásila jsem sverpě, ačkoli jinak občas nad leckterými sušenkami prohlašuji, že uměločinou zrovna páchnou.

Paní zůstala neochvějně laskavá. „To nevadí, nalej mi čaj, dej mi do něj mléko a budeme si povídat. Máš na balkóně hezké květiny. Ty sis sama vypěstovala?“

Vztek se ve mně zlomil. Kdo je na tom hůř? Já, která se celý život cpu vším, co mě napadne, anebo tahle paní, která nesmí jíst vlastně nic, co my považujeme za dobré? Nesmí nebo nechce – to v tomto případě vyplývá jedno z druhého. Na počátku té její dnešní zcela dobrovolné abstinence byl docela jistě zákaz. Nemusela ho vyslovit rodina, mohla ho vydat společnost, která ji obklopovala, nebo prostě tradice. Ta má přece v Indii často větší slovo než jakkoli skutečný dnešek.

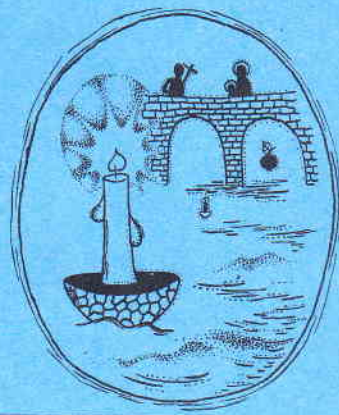
A která z nás svůj úděl nese lépe? Já, která pukám vzteky, že moje dílo nebude oceněno, ačkoli byl koláč náležitě pochválen a ještě k tomu mi celý zbude, anebo ona, která chce klidně pojišť pouhý čaj, a ještě je přítom ochotna konverzovat o kytičkách? Ona si nadto při své dietě na doživotí zachovala laskavost k lidem, chuť do života a zájem o svět. A já bych tu kvůli jednomu svému nevyspání byla málem hrubá k cizí státní příslušnici.

(Preinhaelterová, H.: Moje bengálská přítelkyně. Práce, Praha 1978.

Ušijte si zdobené dveře do týpí

**ŠŤASTNÝ
NOVÝ ROK
VÁM PŘEJE
CELÁ
REDAKCE**

BIZONÍ VÍTR, časopis vydávaný Ligou lesní moudrosti. Určeno pro vnitřní potřebu. Šéfredaktor Josef Porsch – Ablákela. Redaktoři: Aleš Sedláček – Tokaheya, Jakub Vávra – Čanešiča, Pavel Spálený – Yučikala, Michal Zezula – Shagwates, Zuzka Kramperová. Autoři jsou vždy uvedeni kurzívou pod svým článkem. Grafická spolupráce Vladimír Věselý – Hája. O korektury se stará: Katka Benešová – Wičanhipi a Iva Vilhumová – Hota.

Adresa redakce: Liga lesní moudrosti – Bizoní Vítr, Senovážné nám. 24, 116 47 Praha 1, e-mail: bizoni.vitr@post.cz.

Přetiskování obsahu povoleno pouze s písemným souhlasem redakce nebo autora a s udáním pramene. Příspěvky redakce vrací jen na vyžádání autora. Názory autorů článků nemusí souhlasit s názory redakce.

Ročník 11. Číslo 4. Náklad 600 ks.

Cena pro členy LLM v příspěvcích, v obchodech 27,50 Kč, pro předplatitele 20 Kč.

Obrázek na titulní stránce: Sova, Bobr, Pirát (Mahykan) – Petrovice u Sušice 1939

TURISTICKÁ UBYTOVNA LLM FILIPOVA HUŤ

Umístění: Jednopatrová chata „Kapka“ je první budovou vlevo od silnice ve Filipově Huti cestou z Modravý na Kvildu. Nalézá se v centru Národního parku Šumava v nadmořské výšce 1100 m.

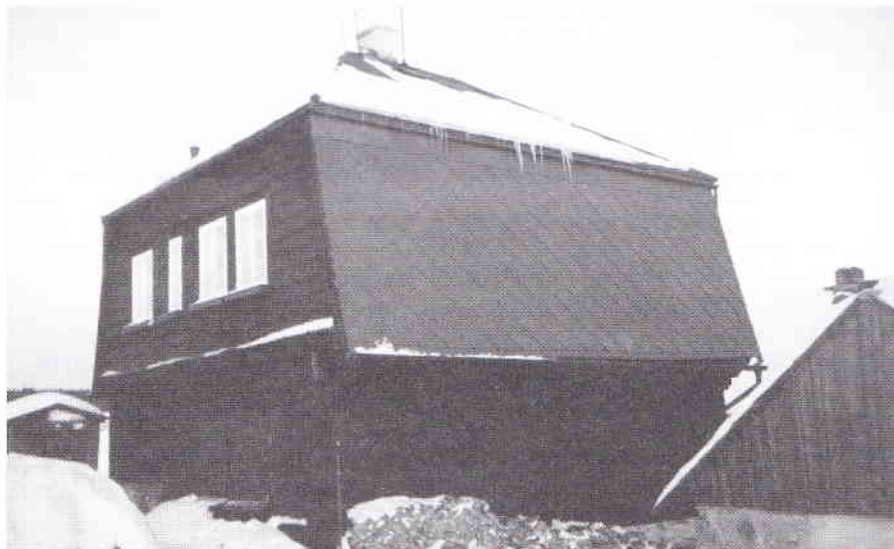
Vybavení: Chata má statut turistické základny a je vhodná zejména pro nenáročnou skupinu. V přízemí je společenská místnost a vybavená kuchyň se sporákem, kamny na tuhá paliva, lednicí a mrazničkou. V předstíni 3 x WC a sprchy. V 1. patře jsou 2 pokoje (7- lůžkový a 4 lůžkový průchozí). V podkroví je noclehárna. Na každém pokoji je k dispozici umyvadlo s tekoucí vodou. Teplá voda je z bojleru na noční proud. Chata je vytápěna kotlem na dřevo. Úklid chaty během pobytu a před odjezdem provádí ubytovaní. Taktéž si sami topí.

Více info na: www.woodcraft.cz

Při objednávání pobytu volejte správce chaty:

Jakub Vávra – Čanešiča, tel.: 0607-146 808, sica@volny.cz

Filipova Huť č.p. 73, 341 94 pošta Kašperské Hory – Srní

Další možnosti ubytování:

Zábřežská vrchovina

Ubytování (za dobrovolné vstupné) v chatě tak pro 20 – 25 lidí na samotě hodinu cesty nad Hoštejnem (stanice před Zábřehem na Moravě). *Kontakt: Bohdan Koverdynský, 789 01 Jásánky, Zábřeh.*

Hrad Cimburk u Koryčan

Možno uspořádat vikendovou akci anebo tábor. Za pomoc při opravě hradu nabízí sdružení Polypeje, které se o zříceninu stará, příspěvek na stravu a cestovné. Podrobnější informace o Cimburku i občanském sdružení Polypeje :

<http://cimburk.baf.cz>.

Kontakt: Polypeje – Filip Manousek, tel.: 0603/827 624, e-mail polypeje@atlas.cz.

Reakce:

V časopisu „Bizoní Vítr“, číslo 4/2000 na 21 straně vznikl článek „Setkání polských woodcrafterů“, kterého autorem je Aleš Kapica. Je to článek neobjektivní, tendenční, pomlouvající dobré jméno Knihovny WALDEN. Protože jsem jedním z autorů toho textu, chtěl bych se omluvit především před Jadwihou a Milanem Klimánkovými, kteří jsou nakladateli knih z Knihovny WALDEN. Ve druhé poznámce, která je tady „Ačkoliv si poští...“ to učinil v r. 1925 Miloš Seifert.“ Já s tímto textem nesouhlasím, myslím úplně jinak a nemohu se pod tím článkem podepsat. Prosím otisknout tento dopis v Bizoním větru.

Rafał Łoziński, člen vřatislavského střediska WATRA

I mistr tesař se někdy utne...

Chtěl bych se omluvit kmeni Čej-ka-leš-ka, o němž jsem v minulém čísle v článku o Obřadech sázení stromu a květiny napsal, že již neexistuje. Není tomu tak. Kmen se ozval a já bych si jen přál, abychom prolomili vzájemnou nekomunikaci s kmenem, který vydával takové bezvadné příručky o woodcraftu, jako Čej-ka-leš-ka.

Náčelník kmene František Kožíšek – Bimijiji v dopise píše, že „kmen bez přerušení existuje dodnes. V srpnu měl letní tábor, sněm, přiznávala se orlí pera, v minulých dvou letech měl např. společný letní tábor s velešínským kmenem Otyókwá atd. To, že LLM v roce 1994 zrušila našemu kmeni registraci, na naší existenci a činnosti nic nezměnilo.“ Omlouvám se tedy ještě jednou. I takové věci se mohou stát...

Josef Porsch – Ablákela

ČAS ZRALOSTI KLOKOČŮ A VYROVNÁNÍ RYSA OSTROVIDA SE ŽIVOTEM

Dne 11. září 2001, téměř na chlupech shodně s teroristickým útokem na dvojčce mrakodrapů v New Yorku, nás v míru opustil, tiše a bez úporného zápasu o život, během cesty na lesnickou fakultu, v důsledku infarktu, nezaměnitelný a skvělý, někdejší kronikář brněnského kmene Ohně, Rys Ostrovid, Doc. lesnické botaniky, RNDr. et Ing., Jindřich Chmelař, Dr.Sc, nadaný všestranný malíř a fotograf. Spolu se svou oddanou chotí Olšou, spolužačkou a profesorkou kreslení, vedl pevnou rukou a ilustroval šest dílů kmenové kroniky, každý rok a počínaje pátým ročníkem i fotograficky, s pomocí speciálních vývojek, jež mu umožnily vnímat i za podmínek světelně krajinně nepříznivých, v lesních interiérech a v hlubokých kaňonech údolí, až do rozchodu kmene.

Jindra stál při zrodu arboret školního areálu brněnské lesnické fakulty a její rozsáhlé botanické zahrady v Černých Polích a zanechal tam vzpomínku na dobrého a laskavého vysokoškolského učitele, se specializací na vrby celého světa od Kanady až po Japonsko. Jeho rodina se čtyřmi vnoučaty se s ním rozloučila 17. září v katedrále na Petrově. Byl vzdálen tvrdého, dobově podmíněného, povinně marxistického převleku. Jako vystudovaný filozof jsem dokázal ocenit jeho nadhled lesního inženýra, který nám vždy při návštěvách sauny, s vytržením vpravdě kazatelským, předčítal z Nietzscheho: Tak pravil Zarathustra. Vždy jsem rád přijímal jeho obohacující impulsy ze světa obrazů a hudby i prosté životní filozofie.

Zrovna jsou nachystána ke sběru jádérka klokoče zpeřeného, z nichž jeho paní Olše, Vlasta dokázala sestavovat náhrdelníky. Letos bude na tento úkol osamocena. Jako citát smutečního oznámení vybrala z Bhavadadgity výrok, který měl Rys v oblíbě: „Neželi moudrý živých ani mrtvých – Neboť nikdy nebude, abychom kdy přestali být“ a pro nás, kdož jsme ho dobře znali, Jindra nepřestane jestvovat, dokud budeme tu.

Libor Pecha – Norek Samotář

Dne 3.12. 2001 uplybulo 60 let od smrti Miloše Seiferta – Woowotanny. Bez něj a jemu podobných by tu dnes patrně woodcraftu nebylo. Věnujme mu tichou vzpomínku.

Kalendárium 2002

- 7.1. Náčelnictvo LLM
- 14.1. Velká lóže – Historie vltavských plavců
- 16.1. 18:30 setkání kmenů Prahy 13
- 4.2. Náčelnictvo LLM
- 8.–9.2. **Kurz korálkování, setkání ohnivců a hospodářů** (Poly a Marka)
- 9.2. **Ples LLM** (Dušan)
- 11.2. Velká lóže – vzpomínání na Letičiho Sokola
- 17.2. uzávěrka BV 1/2002
- 1.–2.3. Bílá noc (Čanku – Mawadani)
- 4.3. Náčelnictvo LLM
- 11.3. Velká lóže – Muž z ledovce
- 23.3. **Woodcrafterské bloudění** (Kotlík)
- 2.4. Náčelnictvo LLM
- 8.4. Velká lóže
- 13.4. Valná hromada LLM
- 19.–21.4. Brigáda FH (správce Čanešiča)
- 27.4.–1.5. Putování VL (Willy)
- 11.–12.5. **Stezkami lesní moudrosti** – fórum k příležitosti 100 let woodcraftu
- 4.5. **Lesní běh** (Trnka, Divous)
- 13.5. Velká lóže
- 19.5. uzávěrka BV 2/2002
- 1.–2.6. **Stopou černého vlka** (Wallowa)
- 3.6. Náčelnictvo
- 8.6. **Hra Starou Prahou** (Viktorka – Ťapáč)
- 10.6. Velká lóže
- 13.–16.6. **Točník** (Tokaheya – Walden)
- 28.6.–14.7. **Ligové táboření** (Ablákela, Dušan)
- 1.7. **Mezinárodní den woodcraftu** – v rámci ligového táboření (Poly, Willy)
- 6.7. **SNĚM LLM** – v rámci ligového táboření (Poly, Willy)
- 3.–11.8. **Mezinárodní setkání woodcrafterů** (Logan)
- 2.9. Náčelnictvo LLM
- 15.9. uzávěrka BV 3/2002
- 20.–22.9. Brigáda FH (Čanešiča)
- 27.–29.9. Setkání ML a Kiwendotha (Divous a Wallowa)
- 7.10. Náčelnictvo LLM
- 14.10. Velká lóže
- 4.11. Náčelnictvo LLM
- 11.11. Velká lóže
- 17.11. uzávěrka BV 4/2002
- 2.12. Náčelnictvo LLM
- 9.12. Velká lóže

SETKÁNÍ OHNIVCŮ V PRAZE 9. 2. 2002

Ohnivec LLM Poly zve kmenové ohnivce a medicinmany na společné setkání. Začátek v 8, 30 ve škole Rooseveltova 8 (roh s ul. Českomalínskou) v Praze 6.

Program:

- Společensví ohnivců a nově připravovaný vnitřní řád LLM.
- Spolupráce na přípravě kapitol do nového vydání Knihy lesní moudrosti.
- Jsme moderní organizací, neměli bychom zmodernizovat našeho ideálního hrdinu?
- Není našich devět hlavních zásad špatně formulováno? A co čtyřnásobný zákon, není přežitkem v jednadvacátém století?
- Je systém kmenového zřízení pro kmeny opravdu tak zásadní, nebylo by lepší naslouchat moudrému ústředí, které, kdyby bylo profesionální, mohlo by se z plných sil věnovat formování činnosti kmenů dle skutečných potřeb světa?
- Dokážeme jako ohnivci formulovat a přednést náš názor na Woodcrafterském fóru?
- 1. červenec je dnem založení kmene Modrých volavek, jak po sto letech na ligovém táboře a výročním sněmu, který se na něm bude konat, oslavíme tento významný den?

Možnost ubytování ve škole od 17,30 h dne 8.2. do 12,30 h dne 10.2.

– nezapomeňte karimatky, spacáky, přezůvky
– nocležníci by se měli ohlásit alespoň čtrnáct dní předem na níže uvedené adresy a čísla.

– příspěvek na pronájem budovy je 50,- Kč.

Příspěvky do programu setkání mi zasílejte na níže uvedené adresy a telefon.

KURZ KORÁLKOVÁNÍ 9. 2. 2002

Ohnivec LLM Miloslav Poly Polášek vás zve na kurz korálkování.

Začátek v 10 00 ve škole Rooseveltova 8 (roh s ul. Českomalínská) v Praze 6.

Program :

- tradiční a moderní korálkovací techniky
- vyšívání ostny
- stříhy a výroba mokasinů
- stříhy kapote kabátů
- látky u Indiánů, stříhy košil, legín a ženských šatů
- doplňky k oděvům, pásky, pouzdra, tašky
- výstava výrobků a fotografií z woodcrafterské činnosti
- knihy z knihovny našeho woodcrafterského centra
- občůdek s korálky, jehlami, jelenicí apod.

Kursovné 60,- Kč (drobný výukový materiál)

Účastníci si musejí přinést přezůvky, malé ploché misky na korálky a nůžky.

Je potřeba se **přihlásit do 2.2. 2002** na níže uvedené adresy nebo tel., totéž platí pro zájemce o ubytování, které se zajišťuje od 17,30 h 8.2. do 12,30 h 10.2. ve škole. Příspěvek na pronájem činí 50,- Kč.

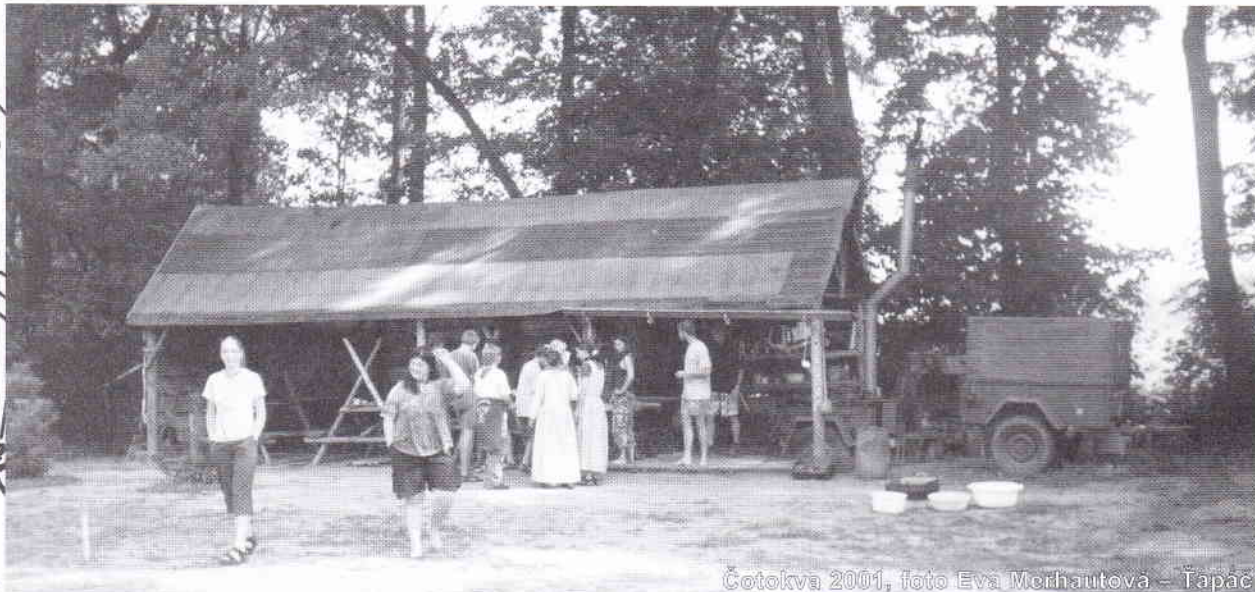
Nezapomeňte uvést věk a o co vše máte z výše uvedeného programu zájem.

KONTAKT:

LLM Senovážné náměstí 24, 116 47 Praha 1

Internetová adresa Tokaheji – náčelníka LLM: a.sedlacek@tribar.cz, (pro Polyho)

Volejte na telefon: 0606/ 438 769, domů navečer 02/684 29 44.

Čotokva 2001, foto Eva Merhautová – Ťapáč

3. MEZINÁRODNÍ SETKÁNÍ WOODCRAFTERŮ

Léto 2002 přispěchá a s ním v pořadí už třetí mezinárodní setkání woodcrafterů.

Vzpomínáte ještě na krásné chvíle prvního setkání v roce 1996 na Malém Waldenu? Vzpomínky na úžasnou atmosféru druhého setkání, které se konalo v roce 1999 v Sandy Balls v Anglii, jsou ještě živější.

Chcete se znovu setkat se svými přáteli z Anglie, USA, Kanady, Polska a Slovenska a prožít s nimi týden táboření a putování? Myslíte si také, že stojí za to setkávat se s lidmi, kteří sice táboří jinak, ale cítí a vidí věci stejně nebo hodně podobně?

Věříte také, že opravdu platí motto těchto setkání, které se zrodilo právě na druhém setkání v Anglii a které zní:

"Nacházet a radovat se z toho v čem jsme si podobní. Mít úctu k odlišnostem a snažit se je chápat."

Pak si tedy nenechte ujít 3. mezinárodní setkání woodcrafterů, které se uskuteční na základně Bukovina nad přehradou Morávka v Moravskoslezských Beskydech.

Na přípravě programu, který bude

zahrnovat tradiční táborový program, ale také přechod Beskyd, sjíždění řeky a lezení po skalách a dále návštěvy takových míst, jako je Rožnovské muzeum v přírodě nebo světoznámá jeskyně Šipka, se podílí přípravný výbor složený z členů Ligy lesní moudrosti-The Woodcraft League a Ligy lesní moudrosti dětí a mládeže z Ostravy.

Přípravný výbor uvítá účast celých kmenů i jednotlivců, kteří se odhodlají

přispět čímkoli do programu setkání podobně jako na prvním setkání. Základna na Bukovině umožňuje i pobyt rodin s velmi malými dětmi nebo pobyt seniorů, neboť na místě jsou čtyři dřevěné chaty. Poplatek za jednu noc v chatě ve spacáku je 100 Kč. Tábořit lze v týpi, šeltrech či zubřících, ale také v klasických turistických stanech. Poplatek za jeden stan bez ohledu na počet osob je 50 Kč za noc. Počítáme, že stravování bude stát zhruba 120 Kč na osobu a den.

Děti a mládež do 26 let budou mít náklady na dopravu, pobyt a stravu mnohem nižší, pokud budeme znát včas počty zájemců, abychom mohli do 15. ledna podat projekt na MŠMT!!!

Z tohoto důvodu je důležité nahlásit svou účast nejpozději do Vánoc!!!

Další informace, nabídky ke spolupráci i přihlašování účasti je možné na adrese: Martin Kupka Logan, Měchenice 181, 25206, tel. 02/57922102

email: martin.kupka@volny.cz..

Detailní program uveřejníme později.

Jménem přípravného výboru

Martin Kupka Logan

STEZKAMI LESNÍ MOUDROSTI

Woodcrafterské fórum u příležitosti 100.výročí založení hnutí

V roce 2002 tomu bude 100 let od roku, kdy Ernest Thompson Seton založil první kmen woodcrafterského hnutí.

„Protože jsem poznal trýzeň žízně, vykopal jsem studnu, aby i jiní z ní mohli pít“. Tak zní jeho snad nejnámější slova. Vodu z této studny pak roznášel do světa po mnoha stezkách nejenom Seton, ale celá řada jeho následovníků. Po těchto stezkách přicházelo k Setonově studni mnoho hledačů pravdy, aby vodou z woodcrafterské studny pomohli na svět jiným myšlenkovým proudům. Během uplynulých 100 let tak Seton a jeho následovníci ovlivnili miliony lidí na celém světě.

Vážení přátelé, vážení bratři, vážené sestry. Chceme se u příležitosti tohoto výročí zastavit a zamyslet. Proto připravujeme na **11.-12. května 2002** woodcrafterské fórum pod záštitou Ligy lesní moudrosti – The Woodcraft League.

Základním schématem připravovaného fóra budou vystoupení v délce 10 minut, ve kterých mohou zájemci přednést své úvahy. Woodcrafterské fórum Stezkami lesní moudrosti je určeno komukoli bez rozdílu, nehledě na příslušnost k hnutím a organizacím, nehledě na názorové postoje. Je určeno všem, pro něž woodcraft něco znamenal a znamená v jejich životě. Připravované fórum chce především hledat cesty woodcraftu do budoucnosti, ale chce se též ohlédnout za minulostí.

Níže vám nabízíme několik tematických okruhů, o nichž si myslíme, že jsou

zájímavé pro zamyšlení. Těchto témat by se měly týkat vaše příspěvky do programu fóra. Zveme vás k přímé účasti v programu fóra, pokud máte co říci k těmto otázkám a případně otázkám jiným, které vy sami považujete za důležité!

1. téma: Úloha woodcraftu v dnešním světě a jeho poslání v jedenadvacátém století.

2. téma: Úvahy o woodcraftu v posledních letech po obnovení Ligy a hlouběji v minulosti.

3. téma: Woodcraft: co se přežilo a co je stále živé.

4. téma: Woodcraft ve vztahu k jiným hnutím.

5. téma: Různé myšlenky ve vztahu k woodcraftu, které považují za důležité.

Podmínkou zařazení do programu je zaslání příspěvku v písemné podobě, pokud možno na disketě, na níže uvedené adresy pořadatelů do 15. března 2002. Pokud nemáte k dispozici počítač, kontaktujte jednoho z pořadatelů a dohodněte se s ním na způsobu doručení vašeho příspěvku. Pokud se nemůžete fóra zúčastnit osobně, ale přesto byste chtěli, aby vaše úvaha na fóru zazněla, pošlete svůj příspěvek podle uvedených pravidel. Pokud to bude z časových důvodů možné, příspěvek bude v rámci programu přečten.

Pořadatelé nebudou pochopitelně do příspěvků nijak zasahovat, mohou autora vyzvat k jeho zkrácení, pokud zjistí, že by

svým rozsahem zřejmě přesáhl stanovený časový limit.

Fóra se mohou zúčastnit i osoby, které nevystoupí s úvahou, ale chtějí být jen posluchači.

V rámci fóra bychom rádi připravili též doprovodný program, který může zahrnovat výstavu, recitační vstup, panelovou diskusi, a podobně. K jeho realizaci potřebujeme pomoc dalších dobrovolníků. Uvítáme proto co nejdříve nabídky vaší pomoci a konkrétní nápady!!!

Fórum bude pravděpodobně víkendovou akcí s tím, že hlavní část programu proběhne v sobotu. Bude se konat v Praze, v aule Základní školy Nad Parkem na Zbraslavi. Zájemci budou mít možnost v objektu školy přespat, je možné spát díky pěknému prostředí i venku.

Zájemci o účast na woodcrafterském fóru, hlašte se na níže uvedených adresách pořadatelů. Pokud se nám přihlásíte k účasti, zašleme vám v novém roce pozvánku s programem a s přesnými údaji o místě a čase konání akce.

Martin Kupka Logan
Jiří Červinka Brko

Kontaktní adresy pořadatelů:
Martin Kupka, Na Vyhliďce 181,
252 06 Měchenice,
e-mail: martin.kupka@volny.cz
Jiří Červinka, Bachova 14,
149 00 Praha 4,
e-mail: nika@ecn.cz

Skautský sněm

Nevěděl jsem přesně, kde že to ve Vsetíně má být. Přejižděl jsem jakýsi viadukt a v pravém pruhu jsem míjel vínovou Felicií. Když jsem pohlédl řidiči do tváře, uviděl jsem, že je to Skaut. Ne, vážně, poznal jsem to podle kroje. Poslušně jsem se na něj nalepil a on mě nevědomky dovedl až na místo konání 10. Valného sněmu Junáka.

Byl to objekt pro takovouto akci jako dělaný. V prostoru před tímto, asi kulturním domem, bylo postavené typy a několik podsadových stanů. Za vstupními dveřmi seděly slečny za počítači a registrovaly delegáty a hosty. Každý vyfasoval propagační igelitovou tašku s materiály ke sněmu i městu Vsetínu. V tomto městě mají skauti opravdu dobré podmínky, jak jsem se dozvěděl z projevu starosty města. Vybral si za spolupracovníka – místostarostu – šéfa vsetínských skautů, protože mu někdo řekl, že je to dobrý člověk. Dodnes prý nelituje. Nezasvěcenému by se to možná mohlo zdát trochu populistické, ale jak mi potvrdil Jiří Homolka – místopředseda Tomiků, který seděl vedle mě, není tomu tak. Na zahájení zazněla skautská hymna, ke které byly promítány obrazy významných osobností skautingu. E.T. Seton byl na druhém místě. Poté zazněly projevy pozvaných hostů. A tu jsem najednou uviděl svého „zvěda autoskauta“. Byl jím Tomáš Kládívko, poslanec. A byli tu i jiní významní hosté ze spřátelených spolků. Již zmíněný Jirka Homolka, A-TOM, Michaela Šojdrová také z již zmíněného spolku parlament, p. Hampejzová ze spolku MŠMT, Skaut ABS br. Trpas, ČRDM a YMCA – Jana Vohralíková. Ve svém kratičkém projevu jsem 500 člennému plénu delegátů sdělil, že jsem rád, že čím dál tím více skautů inklinuje k dílu E.T. Setona. Vyslovil jsem přesvědčení, že do budoucna se prohloubí spolupráce na všech úrovních našich organizací. Konkrétně jsem poděkoval skautům spolubojovníkům v kauze Filipova Huť.

Hlavními body programu byly návrh změny stanov a volba nových ústředních orgánů. Proti sobě se diskutovaly dvě varianty stanov. Jedna, podle mého názoru více propracovaná a opodstatněná, jejímiž tvůrci byli členové pracovní skupiny A-team. S protinávřem vystupovali členové Svojsíkova oddílu v čele s br. Pískem.

Diskuse se vzhledem k počtu lidí rozdělila na několik menších sekcí, aby se pak opět spojila. Byl jsem přítomen ve velkém sále, kde pohnutky Svojsíkova oddílu moderoval sám vůdce br. Pisko. Z některých jeho vět jsem byl trochu rozpačitý. V kostce řečeno: náš návrh není tak dobře připravený, ale my jsme zárukou toho, že je dobrý.

Návrh A-teamu nezakotvoval Svojsíkův oddíl do stanov, protože tato čestná jednotka stojí dle nich mimo oficiální organizační strukturu. Jeho váha spočívá v osobnostech jeho členů.

Jelikož si zřejmě br. Pisko nebyl tím všeobecným uznáním všech členů Svojsíkova oddílu tak úplně jistý, snažil se jejich vliv při řízení organizace posílit přidělením příslušných pravomocí. Alespoň na mě, nezasvěceného pozorovatele, to takto působilo.

Na kandidátkách, které jsem dostal při vstupu, jsem nalezl i Marku – hospodářku naší. Nakonec vše dopadlo, já myslím, že dobře:

Čotokva 2001, foto Eva Merhautová – Ďapáč

Otázky a odpovědi z www:

Co je to doslovný překlad v činu u indiánských písní?

Čiksika >> Doslovným překladem rozumím takový překlad, který není upraven do počtu slabik tak, aby se dal zpívat, ale který je regulérním překladem původního textu. Tento překlad se samozřejmě nezpívá, ale jen se řekne.

Jak je to s tábořením v cizích zemích? Je dost těžké někde ve Švýcarsku spát mimo kemp. Je samozřejmě možné též někde u silnice, ale nevidím v tom kvalitativní rozdíl. Je cílem projet ty země, nebo se každou noc uchýlit někam za nádraží a tam se potají vyspat???

Čiksika >> Vloni jsme byli ve Švýcarsku týden v Alpách. Nechali jsme auto na parkovišti u hotelu v horském průsmyku a šli jsme do výšek nad 2500 m (samozřejmě tam nebyl národní park ani rezervace), kde jsme si v horské pustině normálně stavěli stan. Vícekrát jsem byl na kole v Německu, vždy jsem našel nějaký lesík, kde se dal hodit širák nebo postavit přístřešek. Na cestě podél Dunajské stezky v Rakousku jsme využívali toho, že říční navigace do několika metrů od břehu nikomu nepatří a regulérně jsme tam stavěli stan i na dohled od vesnice. Četl jsem článek od skautů, kteří na německé straně Šumavy tábořili vždy po dohodě s majitelem pozemku. Kdo chce, vždycky si způsob najde.

Čotokva 2001, foto Eva Merhautová – Ďapáč

X. Valný sněm Junáka podporuje další členství Junáka v České radě dětí a mládeže.

Pro: 313, Proti: 135, Zdrželo se: 25.

X. Valný sněm Junáka schvaluje Stanovy Junáka podle návrhu předloženého Ústřední radou Junáka s pozměňovacími návrhy tak, jak byly přijaty usneseními sněmu.

Stanovy nabývají účinnosti okamžikem schválení.

Celkově se pro změnu Stanov vyjádřilo 84,124% přítomných delegátů.

Při projevech některých starších členů Junáka, jsem si opět uvědomil, jaké máme štěstí, že máme v Lize takové reprezentanty moudrého stáří jako jsou Mahykan, Sýc, Bobr...

Myslím, že organizátoři takovéto obří akce zvládali svou práci na výbornou, a já jako host jsem se tam cítil opravdu dobře. Děkuji za pozvání a možnost nahlédnutí pod pokličku bratrské organizace skautské.

Aleš Sedláček – Tokaheya

Filipka je naše!!!

Po dlouhých a náročných jednáních se náčelnictvu podařilo zvrátit rozhodnutí vlády, která nám, na základě nepravdivých udání, odmítla, v rámci rozdělování bývalého svazáckého majetku, přidělit objekt, který již několik let postupně rekonstruuje. A tak konečně v listopadu parlament schválil přidělení turistické základny ve Filipové Huti Lize lesní moudrosti. Obrovskou práci odvedl Tokaheya, kterému se s velkým úsilím podařilo přesvědčit některé poslance o křivdě, která by na nás byla spáchána. V mnohém nám také pomohla Česká rada dětí a mládeže, která za námi po celou dobu stála. A teď nás již čeká jen užívání si krásného šumavského vzduchu při kmenových a ligových akcích, jarních a podzimních brigádách a třeba i s kamarády nebo rodiči, které do centra NP Šumava můžete nalákat na houby či borůvky. Jelikož údržba a rekonstrukce takového objektu stojí spoustu peněz, je nutné, aby chata otevřena všem, ale především oddílům s dětmi a jiným větším skupinám lidí s woodcrafterským a turistickým duchem.

Jak si předplatit BV?

Předplatné Bizoniího větru na rok 2002 činí 120 Kč, pro členáře ze Slovenska 200 Kč. Peníze můžete posílat na účet 1928351339/0800 nebo 157137398/0300 anebo složenkou. Prosíme vás o označení platby jako „předplatné BV 2002“ nebo zaslání emilu o jejím uskutečnění.

4. Woodcrafterský tábor, ligový sněm a oslava 100 let woodcraftu

Milí přátelé!

Ve dnech 28. června - 14. července 2002 se bude konat již tradičně - 4. Woodcrafterský tábor. Jak jistě víte, valná hromada odhlasovala, že letos je spojen s výročním sněmem Ligy lesní moudrosti a s oslavou 100. výročí vzniku woodcraftu. Chápeme toto spojení jako možnost být spolu a prožít tyto neopakovatelné okamžiky naplno v kruhu přátel. Zeptejte se starých woodcrafterů, jaké to bylo, když se kmemy mohly sejít, lépe se poznat a probrat důležité věci a zvažte, zda by vaše jistě dlouhá kmenová tradice pořádání táborů v určitém termínu, nemohla ustoupit stoleté tradici woodcraftu. Myslím si, že by naše společné táboření mohlo být neobyčejným zážitkem.

Rádi bychom zajistili hladký průběh táboření, a proto vás prosíme, abyste do února 2002 naši nabídku zvážili a prodiskutovali. V té době váš kmen kontaktujeme, abychom se od vás dozvěděli závazně, kolik lidí z vašeho kmene na tábor (či sněm) pojede, jak dlouho tam budete pobývat a jak si představujete své bydlení. Můžete se samozřejmě ozvat i sami. Jelikož se jedná o woodcrafterský tábor dáváme přednost tradičním obydlím: týpím, šeltrům, zubříkům. Ale není problém tábořit i v jiných turistických stanech, budeme se pro ně snažit na tábořišti vytvořit zvláštní prostor.

Pokud jde o místo, pátráme po něm a do konce března padne konečné rozhodnutí. Přivítáme i vaše nabídky. Našími prioritami kromě těch obvyklých (dostupná pitná voda, dostatek palivového dřeva) je vhodná poloha nejlépe ve středu republiky a také možnost pro dětské kmemy tábořit na oddělené louce vedle. Myslíme si, že soužití starších a dětských kmenů by mohlo být velmi přínosné - jak pro děti (vzor ve starších, rozložení sil

vedoucích, děti se mají možnost konfrontovat s jinými), tak pro dospělé (tolerance k dětem, které navíc dotvářejí pohodovou atmosféru tábora).

Jakási příprava na tábor, bude-li třeba, by měla proběhnout v rámci Táboření Velké lóže ve dnech 27. dubna - 1. května 2002, nebo o některém víkendy (asi červen) už na místě tábora.

Na programu tábora bude:

- *společná narozeninová oslava Světového dne woodcraftu* (100 let od vzniku woodcraftu), a to v pondělí 1. července 2002 se slavnostní netradičním programem;

- *ligový sněm* v sobotu 6. července 2002 s tradičními soutěžemi a hrami. Vzhledem k tomu, že pátek 5.7. je státní svátek bude možnost přijet na tři dny. A tak bude dost času i na věci, které jsme normálně při květnovém sněmu nestíhali. Kromě "Soutěže o nejlepší výrobek roku" máme na mysli různá sportovní klání a klasické hry podle knihy lesní moudrosti. Také doufáme, že bude čas na různá osobní setkání a možná, že budeme moci pokračovat v diskusích z Woodcrafterského fóra 2002.

- *patrně možnost splnit si na táboře náčelnické zkoušky;*

- a mezi tím bude samozřejmě probíhat *velká škála dalšího programu* - od pohybového, přes diskusní, tvořivý, relaxační nebo čistě zážitkový. Můžete se těšit na zajímavé přednášky z oblasti woodcraftu, procházky přírodou a výlety do okolí, zkusíme si dle vašich zkušeností jak na některá méně plněná orlí pera, ale i na šini a lesní hry.

Počítáme samozřejmě s přispěním účastníků do programu. Táborová rada bude složena ze zástupců kmenů.

Samozřejmě jsme stále otevřeni dalším nápadům, podnětům, představám a také lidem do mladého a progresivního týmu pořadatelů tábora.

Další informace budou včas k dispozici. Sledujte proto Totemovou desku, Bizonií vítr nebo internet (www.woodcraft.cz). Pokud vás zajímá atmosféra minulého ligového tábora, doporučujeme podívat se na internet do Almanachu tábora kouzel 2001.

Kontakt na pořadatele:

Josef Porsch, Štětškova 1A, 140 00 Praha 4, tel: 0723 150 209, ablakela@centrum.cz

Dušan Martišek, K Vinicím 226, 164 00 Praha 6, tel. 0603 326 660, email: dumart@post.cz

Olga Řeháková - Hinakaga, tel. 0737 208 995 email: pr@zoopraha.cz

Petr Vilhelm - Willy, tel. 02/24 92 28 68, email: vilhelmova@chmi.cz

Pavel Spálený - Yučikala Wičaša, tel. 0723 534 449, email: yucikala@seznam.cz

Pro všechny woodcraftery a jejich přátele

6. Woodcrafterský ples

Kdy: v sobotu 9.2. 2002 od 19,30

Kde: v sále restaurace Na Ořechovce, Praha 6

Vstupné: 60 Kč/osoba, manželské páry po předložení snubních prstýnků 80 Kč/pár

Hrát nám budou k tanci, ale i k poslechu **DUO RIVAL**

Kromě tance zde budou soutěže, kulturní vstupy a lákavá tombola

Ubytování: pro mimopražské v klubovně kmene Walden v Zikově ulici č.7, Praha 6

Společenský oděv a šerpu s sebou

Dejte nám prosím do 31.1.2001 vědět, zda se zúčastníte. Veškeré vaše dotazy rád zodpoví Dušan Martišek na telefonu 0603 326 660 nebo emailem dumart@post.cz

Na pěkné setkání s Vámi se těší Dušan a Wičanhpi

MAHYKAN – Milouš Stárek

Je to skoro neuvěřitelné, ale letos se Milouš Stárek, nám všem známý jako MAHYKAN dožívá osmdesáti let. V našem Woodcraftu není zas tak mnoho těch, kteří by se během svého života tak intenzivně a s neutuchajícím nadšením věnovali uplatňování myšlenek E. T. Setona. My mladší jsme si v uplynulých jedenácti letech zvykli vídat ho pravidelně při všech důležitých událostech naší znovuo-novené Ligy. A není to určitě jen náhoda. Mahykan totiž rozhodně nepatří mezi lidi, kteří by jen dovedli sedět v koutě a nečinně přihlíželi. Je to člověk, který vždy dával podstatnou část své energie k dispozici našemu hnutí. Jedním z charakteristických rysů našeho jubilanta je, že šíření myšlenek lesní moudrosti se mu stalo jeho životním posláním. Dokonce někteří jeho vrstevníci z Wahpetonu tvrdí, že se jim zdá, jako by mu postupně s narůstajícím věkem v tomto smyslu energie přibývala. Podíváme-li se do historie československého woodcraftu za posledních zhruba sedmdesát let, objevíme tu jméno Mahykan poměrně často. Ať už jako náčelníka jednotlivých kmenů tak i ve vedení celého našeho Woodcrafterského hnutí.

Vše začalo už v dětských letech, která prožil na Slovensku ve Zvolenu. Rodiče se tam za první republiky přestěhovali z Milovic. Jeho otec, důstojník, který za první světové války působil v českých legiích, byl velmi vášnivým lovcem, ale hlavně velkým milovníkem přírody. V hornatém okolí Zvolena uprostřed nádherných smíšených lesů vlastnili malou loveckou chatu. Ta se stala prvním Mahykanovým tábořištěm.

Někdy kolem dvanácti let se setkává s členy slovenského woodcrafterského kmene „Rané svtanie“ vedeného Wapitonem (L. Klibáni). Na jejich pozvání se stává členem družiny „Mawadani“. Zde získává přezdívku Pirát a také přítele na celý život. Jeho družinu totiž

vede Slunko (později Hehun – Z. Pouba). Oba jsou dnes společně členy pražského kmene „Wahpeton“. Družina „Mawadani“ se kromě jiné činnosti zúčastňuje ligového tábora v Nízkých Tatrách. Zvolenští do Svatojánské Doliny pravidelně putují z městečka Podbrezová pěšky přes hřebeny hor. Na místě známém jako Walden se sjíždí každé léto většina československých woodcrafterských táborů vedou takové osobnosti, jako byl Sagaweesi (A. Javor), Manoki (V. Valovič), Wajikani (L. Dvořák z Ostravy) a Šíp (S. Kříž z Prahy). Tady se Mahykan seznámil s pražskými woodcraftery a s řadou dalších členů tehdejší ligy. Naučil se tu tábořit v týpi, zpívat indiánské písně a mnoho dalších zálesáckých dovedností a moudrostí lesa. Na ranních pow-wow u poradní „Rysí skály“ se zase učil chápat krásu a užitek z hezkého vztahu člověka k volné přírodě a zejména ze vztahu člověka k člověku. Postoje woodcrafterských otázek přilákaly tenkrát k návštěvám Waldenu i naše významné přírodovědce doc. Kunskeho a profesora Kettnera z Karlovy univerzity. Možná, že právě tyto návštěvy a myšlenky přivedly později některé mladé woodcraftery k vysokoškolskému studiu přírodních věd nebo medicíny.

Zvolenský kmen „Rané svtanie“ zaujal svým stylem a bohatou činností i nestora a zakladatele české lesní moudrosti Woowotannu (Miloš Seifert). Probíhá mezi nimi čilá korespondence a vzájemně se mezi sebou často navštěvují. V té době už Mahykan patřil k těm, kteří se snažili vytvořit co nejpřátelštější a čínorodé prostředí mezi starší generací českého woodcraftu a jeho průbojnějším mláďm.

V roce 1936 přijíždí Seton do Prahy. Mahykan se aktivně zúčastnil jeho přivítání a spolu s ostatními se maximálně snažil využít možnosti dozvědět se toho od nejvyšší autori-

ty woodcraftu co nejvíce. Dodnes mnozí z nás vzpomínají na fantastickou přednášku o této události, kterou měl Mahykan v roce 1990 při obnovování LLM v Praze na Albertově. Setonova návštěva přinesla do ideové náplně tehdejšího poněkud rozhádaného hnutí mnoho jasu. Stanoviska Černého Vlka upevnila Mahykan v názoru, že je nutno se realisticky držet zákona a hlavních rysů hnutí a drobné rozpory nechat stranou. Nikdy se nedal připravit o právo na co největší pestrost ve výchově mládeže i vedení dospělých a zdánlivě hlubokomyslné úvahy postrádající šanci na životnost s lehkostí a někdy i s humorem odsouval stranou. Jak říká Hehun: „Dalo by se říct, že Mahykan ve woodcraftu vždy byl a zůstává romantickým realistou“.

S příchodem nacismu museli v rámci vysídlení všichni Češi opustit Slovensko, a tak se Stárkovi přestěhovali do Prahy. Tady se stává nejprve členem kmene „Wahpeton“ a později je přijat do „Kmene Pražských Woodcraftersů“. V období tzv. protektorátu nebylo snadné vyvíjet nějakou činnost, ale přesto se pravidelně konají schůzky a jezdí se ven nejen pěšky, ale i na kole či kanoích. K oblíbeným místům té doby patří Křivoklátsko, Svatojánské proudy a zejména pronajatá chatka na Královské nad Vltavou. V květnu 1943 je Mahykan totálně nasazen do Německa. Tam strávil dva roky. Zkušenosti z pobytu v přírodě a woodcrafterské srdce mu přitom mnohokrát pomohlo při překonávání těžkostí, jak obyčejného fyzického strádání, tak i psychických následků z odloučení a války.

Hned v květnu 1945 dostali woodcrafterské ústředí obnoveného Junáka nabídku, zda by pro svoji kmenovou činnost nepřevzali část nových chlapců ve věku 12–14 let. Junák totiž z důvodu nedostatku vedoucích nebyl schopen vyhovět všem zájemcům. Tehdy Mahykan získal asi 25 adres. Během velmi krátké chvíle vzniká pod jeho vedením kmen „Sisseton“. Mezi těmito nováčky jsou nám dnes známá jména ze současné doby, např. Sejc (K. Doleček) nebo Hudžin (Z. Laita). Už v roce 1946 se část kmene zúčastňuje ligového tábora na Sázavě ve Stvořidlech. Na tomto táboře také získává lesní jméno Mahykan a titul Sagamor. Kromě toho zastává v tehdejší Lize čl. woodcraftersů po dvanáct let funkci náčelníka Rady orlich per. Jeho jméno také objevíte v autorských kolektivech tehdejších publikací např. Kmenové zřízení, Táborový řád nebo Kniha orlich per. Podílí se i na vydávání ligového časopisu Hlasatel. Kmen Sisseton i v dalších letech jezdí na společné ligové tábory do Jeseníků a na Belou (Hřmíci řeka). Tady se objevují i další pro nás dnes velmi známé osoby. Pocházejí z brněnského kmene Ohně a jsou to Osamělý Bobr (B. Homola) nebo Norek (L. Pecha). Hodně se také dodnes vzpomíná na společný zimní tábor českých a moravských woodcraftersů na Šumavě, který zajistil Letící Sokol (L. Vodák). Do této doby také zapadá pravidelné ježdění na krkonošské Klínové Boudy. Tato ligová chalupa, na které spravoval Hukvim (J. Novák), sloužila i jako stanice státní ochrany přírody. V té době již Mahykan studuje lékařskou fakultu, kterou však musel

z politických důvodů předčasně opustit po roce 1948. Stejně tak byla ukončena i činnost tehdejší ligy. Kmen však funguje dál jako volné seskupení lidí a nadále si udržuje svoji klasickou činnost. To už ale do kmene postupně přicházejí i děvčata a pomalu se chystají woodcrafterské svatby. Probíhají společná táboření a náročná putávky po slovenských horách.

Koncem padesátých let režim konečně umožnil Mahykanovi dostudovat vysokou školu. Jako svůj pracovní obor zvolil mikrobiologii, zejména problematiku vakcín. Dlouhá léta vedl kontrolní laboratoř v Ústavu sér a očkovacích látek. Byl ve svém oboru uznávaným odborníkem a zúčastnil se řady odborných mezinárodních konferencí.

Nebyl by to však Mahykan, kdyby chodil jen do práce. Nabízí se otázka, kde při takovém pracovním nasazení může ženatý chlap najít ještě tolik volného času, aby mohl začít intenzivně pracovat ve Svazu turistiky při ČSTV a dalších organizacích. Tady je třeba složit hold jeho ženě Hance, která mu vždy byla velikou oporou a měla pro jeho aktivity tu nejvyšší míru pochopení. Sama zkušená tábořnice a spolehlivá hodná manželka, o které můžeme s klidem prohlásit, že je to, jak se říká, ideální ženská do nepohody. A tak Mahykan pomáhá v turistickém oddíle Slavoj Praha, později Slavoj Vyšehrad založit oddíl mládeže, jejichž náplň měla velmi blízko k programu lesní moudrosti. Stává se členem lékařské komise Svazu turistiky. Jako členovi komise pro zahraniční styk se mu podařilo navázat kontakt s finskou turistickou organizací Suomen Latu a díky tomu pak mohl uspořádat výpravu do země tisíce jezer. V letech kolem roku 1968 Mahykan spolupracuje s tábořnickou školou ČSM, která se v budoucnosti změní na Českou tábořnickou unii. Často přednáší na jejich lesních školách o woodcraftu a získává tak opět nové stoupence lesní moudrosti. Po dvakrát dokonce vedl Ústřední lesní školu na Křemešniku. Přátelství a spolupráce s lidmi, které poznal v ČTU, přetrvala dodnes. V té době je opět ve spojení s dalšími woodcraftery. Je ustanoven přípravný výbor, který připravuje založení LLM. Tento záměr je však, jako mnoho jiných dobrých plánů té doby, zmařen příchodem sovětských vojsk do Československa. Mahykan pokračuje ve své činnosti v ČSTV apod.

Když díky sametové revoluci v roce 1990 znovu vzniká Liga lesní moudrosti, svolává Mahykan všechny staré woodcraftery a obnovuje kmen Wahpeton. Je zvolen náčelníkem kmene, kde tehdejší průměrný věk členů celkem bezpečně přesahoval padesátku. Tenkrát se většina členů společně s ním angažovala v tzv. Poradním sboru LLM a pomáhala i s přednáškami pro Čotokvu apod.

Jestliže v mládí byl jedním z mála, kdo měl upřímný zájem o to, aby v Lize nedocházelo ke špatné komunikaci a nedorozuměním mezi mladší a starší generací, nalézáme jej po zhruba padesáti letech v úplně stejné situaci. Opět je to ten, kdo chce slyšet a pochopit obě strany a chce hledat rozumný kompromis pro náš woodcrafterský program. Je víc než jisté, že vývoj situace v tehdejší Lize nebyl úplně podle jeho představ, ale on vytrval. Důvodem je určitě to, že Mahykan má náš woodcraft z celého srdce rád a záleží mu na něm. Kdyby tomu tak nebylo, mohl tehdy říct, že se Liga

ubírá poněkud jiným směrem, než by si přál, že to není program pro něj, a ať se nezlobíme, ale že on odchází. Tohle ale rozhodně není jeho styl. A tak dál trpělivě vysvětluje a obhajuje svoje postoje. O tom, že to bylo rozhodnutí moudré svědčí i to, že byl nakonec v roce 1995 zvolen náčelníkem LLM. Většina lidí totiž postupně uznala, že některé jeho výtky a „zasťaralé názory“ týkající se zejména ekonomické a praktické stránky chodu organizace mají své opodstatnění. S jeho nástupem do funkce se dala do pořádku jak administrativní tak i hospodářská situace celé Ligy. Kdo měl možnost vidět výsledky téhle drobné a nekonečné práce, musel hluboce smeknout. Po dvou dvouletých volebních obdobích se Mahykan už rozhodl nekandidovat jako náčelník LLM. Přijal alespoň volbu za člena současného náčelnictva LLM.

Možná by se čtenáři zdálo, že pro samé hlásání woodcraftu nemá Mahykan na praktickou lesní moudrost čas, ale opak je pravdou. Šíře jeho zájmů v tomto směru je, jak jsme si u většiny našich starších woodcraftersů zvykli, hodně, ale opravdu hodně velká. Snad jen namátkou: slušné botanické, geologické a vůbec přírodovědné znalosti, v mládí úspěšný akvarista, společně se ženou Hankou výrobce kvalitních horolezeckých spacáků. Že je zkušeným zálesákem a tábořníkem, o tom nelze diskutovat. Tyto dovednosti plně využil při velké geologické expedici do Mongolska. Výpravy se zúčastňuje společně s Hehunem. Nastoupil zde sice jako lékař, ale velmi záhy si navíc přidává roli tábořnického kuchaře a je za to veleben celou expedicí. O jeho toulavých botách svědčí i to, s jakým nadšením mi kdysi vyprávěl, jaká to byla krása, když se mu několikrát za život podařilo během babího léta zmizet samotnému na celý týden do jeho milých Kremnických vrchů. Co nejčastější pobyt v přírodě je pro něj životní nutností. V dobách, kdy chodil ještě do práce, bylo těžké zastihnout ho víkendy ve městě. A teď, když je v důchodu, najdete ho nejspíš na jeho milované chalupě schované uprostřed Brd-

ských lesů. Tady se často stává sadařem a nebo dřevorubcem. Vůbec, Mahykan a dřevo, to je kapitola sama pro sebe. Jak říká Sejc: „Dřevo ho fascinuje v jakékoliv podobě.“ Nejspokojenější je, když u jeho chalupy leží pořádná hromada našťipaného dřeva. A ještě jedna věc je na něm obdivuhodná, ten člověk se zajímá snad o všechno. Vždy je ochoten se něco nového dozvědět. S tím souvisí i jeho obrovská knihovna, která byla přátelům vždy otevřena. Jako vášnivý čtenář nás upozorňoval na nové zajímavé tituly, ba mnohdy dobré knihy i rozdával. Jako nejlepší důkaz o jeho všestrannosti poslouží patrně to, že mu byl v roce 1996 udělen titul Sachem Ipawa. Stalo se tak na Prvním mezinárodním woodcrafterském sněmu za účasti takových hostů, jako byla Dee, dcera E. T. Setona. Neměli bychom zapomenout ani na to, že je vynikajícím vypravěčem. Jeho humor a nekonečný optimismus, to je koření, kterým rozhodně nešetří. Kromě toho je také výborným společníkem a pozorným posluchačem. Přidáme-li k tomu ohromnou porci poctivosti a upřímnosti, pak není divu, že má kolem sebe spoustu přátel a to napříč úplně všemi generacemi.

Tak tohle byla jen stručná historie jeho osmdesáti let života a mně nezbyvá než obdivně zvolat: „Ten chlap umí žít, jak se patří!“

Co říci závěrem. Chtěl bych mu jménem nás všech poděkovat za vše, co pro nás za ta léta vykonal. A do dalších let bych nejen jemu, ale i nám všem popřál, aby Mahykanova moudrost, zkušenost a věčně usměvavá tvář ještě po dlouhá léta poskytovala živoucí důkaz o tom, že je víc než rozumné nepřehlédnout záblesk směřové značky stezky lesní moudrosti a nechat se jí vést po celý život.

Ze vzpomínek Mahykanových přátel Z. Pouby – Hehuna, J. Nováka – Hukwima, K. Dolečka – Sejce a Z. Laity – Hudžina z kmene Wahpeton sestavil Petr Willy Vilhelm.

**Na protější straně: Na Sázavě 1942
Dole: V roce 1946 na Křivoklátsku**

TÁBOŘÍME NA SNĚHU

Zkušený táborník na rozdíl od „sezoňáka“ neukládá ještě před prvními mrazíky svoji výzbroj na půdu, ale dovede vychutnat kouzlo tiché zimní krajiny; vždyť spaní na sněhu s dobrým vybavením je úžasný zážitek. Nebojte se tábořit v zimě – i bez týpi! Není to o tolik složitější než jindy. Pouze bezpodmínečně potřebujeme s sebou: *dobrý péřový spacák – mumii, karimatku, dostatek náhradních ponožek*

Přes den potřebujeme stálý pohyb – chodíme, na kmenové akci hráme pohybové hry. Ještě za světla si připravíme oheň a spaní: Z místa pro oheň odhrabeme sniž až na holou zem, jinak tající sniž oheň uhasí. Na spaní si pořádně usteleme: odhrabeme sniž a připravíme vrstvu chvojí (vyplatí se najít si tábořiště u polomů), případně nahrabeme listí nebo jehličí nebo natrháme dlouhou suchou trávu. Karimatku nedáváme přímo na zem nebo na chvojí – to je častá chyba začínajících táborníků, ale vždy na izolační podložku – celtu, igelit. Karimatka totiž dovede do sebe nasát trochu vlhkosti a pak hřeje mnohem hůře.

I v zimě dávám přednost přístřešku před stanem. Ve stanu se možná nepatrně zvýší teplota, ale na stěnách se sráží vlhkost a v neposlední řadě přicházíme ve stanu o ten krásný pocit ležet ráno ve spacáku a pozorovat bílou krajinu kolem sebe.

Stříšku stavíme na sněhu mnohem pečlivěji než v létě, tak aby unesla váhu sněhu při nočním sněžení – tedy stěny šikmější než pro stékání deště. Přístřešek má chránit i před sněhem nafoukaným na spacák. Návětrnou stranu můžeme zakrýt pláštěnkou nebo celtu.

Večer rozděláme pořádný oheň a před spaním nahřejeme spacáky, sebe i náhradní oblečení, abychom co nejlépe odstranili vlhkost, která dovede izolační schopnosti velice zhoršit.

Ve spacáku dovedou nejrychleji prochlodnout chodidla. Proto zdůrazňuji na nohy do spacáku dát několikery suché ponožky. Ve starší písničce „mám malý stan“ se zpívá „přece nemohu mít nohy v batohu“. To ale není dobrá rada. V zimě doporučuji zastrčit nohy i se spacákem do prázdného vaku či kletru.

Vyšší tábornickou školou je táboření s běžkami. Sám mám krásné vzpomínky na vícedenní lyžařské přejezdy liduprázdných slovenských hor, kdy jsme s partou spali střídavě ve sněhových záhrabech a prázdných salaších, v US–torně na zádech vezli vše potřebné a přitom jsme v mrazu neustrádali, byla to docela pohoda. V Čechách mě zase láká vyhnout se horským běžeckým stopám plným křiklavě oblečených lidiček a toulat se na běžkách opuštěnými kouty našich nižších kopců a pohoříček. Cítím, že „běžkování“ krásnou zimní přírodou je mnohem „woodcrafterštější“ než omezení pobytu na horách na přelidněné sjezdovky s nezbytnou hlasitou reprodukovanou hudbou u vleků.

S dětmi ve kmeni začneme s jednoduchými lyžařskými akcemi. Někteří budou zpočátku možná trochu ohrnovat nos, že na běžkách se musí více „makat“ než na sjezdovkách, kde k pohybu do kopce slouží vlek, ale krása běžkařského klouzání se třeba po Brdech určitě nadchne i mnohé linější povahy. V knížkách Miloše Zapletala určitě najdeme spoustu vhodných her i pro tyto výpravy na běžkách.

Běžková akce s tábořením – to je taková tábornická maturita. Tady každý prokáže své zálesácké umění vzít s sebou vše potřebné pro

dobré táboření bez nebezpečí poškození zdraví a přitom mít co nejlépe batoh. Pro dobrý pohyb na běžkách potřebujeme spíše úzký a dlouhý batoh (US torna, některé typy kletrů), upevnění batohu bederním pásem je velmi užitečné. Velkou pozornost věnujeme ošetření lyžařských bot dobrým impregnačním krémem, a abychom neseseděli celý večer u ohně v botách, které přece jen provlnou, vezmeme s sebou (zvláště táboříme – li více nocí) na přezutí třeba tenisky, které jsou lehké a na sezení u ohně a pár kroků v udusaném sněhu docela stačí.

Základem zimního táboření je vždycky dostatek dřeva na oheň. Nestyďte se vzít s sebou jednoruční ostrou pilku se švédským listem, často je to lepší pomocník než těžší sekera. Pro nouzové použití se nám osvědčil „černý švihák“ – list z dvouruční pilky (dá se stočit do ešusu), na jehož konce se upevní rukojeti, jaké se používají např. na autohustilku. Při přípravě dřeva dávám přednost listnatému dřevu (olše, buk...), které má větší výhřevnost než smrkové a nestřílí jiskry, a navíc můžeme rychle zhotovit slušnou zásobu bez pily či sekery a bez oklestování „ježků“ – smrkových soušek se spoustou drobných větviček.

Na ohniště klademe nalámané větve vždy v jednom směru, čímž vznikne jakýsi rošt, na který můžeme klást nádoby. Tak může na jednom ohništi uvařit i větší množství lidí.

Na výpravy bereme vždycky pro skupinu alespoň jednu náhradní špičku. Dříve jsme si je vyráběli z duralu, dnes se prodávají umělohmotné špičky. V terénu se nám už několikrát stalo, že nějaký nešťastník si zlomil špičku lyže. Nasadili jsme tedy náhradní a pokračovali v pohodě dál.

Pokud potkáte v lesích trampy s běžkami natřenými na khaki, bude to možná někdo z naší osady Paběrky. I já mám své Rossignoly natřené na zeleno – ne že bych byl takový „trampský zblblík“, ale nejezdím na hory předvádět svou značku lyží, v lese nerad ruším pestrými barvami a konečně – takové lyže zapichnuté do sněhu před restauraci se možná tak rychle neztratí. Čímž jsem naznačil, že ten, kdo propadl běžkaření, by si mohl pořídit trochu lepší lyže, i když na starých dřevěných „Chruščevkách“ se dá taky jezdit docela dobře. Já osobně dávám přednost šupinovým běžkám, které jsou sice trochu pomalejší než závodní lyže, ale jezdí dobře na každém sněhu a pro toulky mimo stopu a s batohem na zádech jsou úplně ideální. U nás má dost lidí proti nim zbytečné předsudky, například v sousedním Německu jsou velmi populární. Pokud máte lyže bez šupin, namažte si je podkladovým voskem už doma, abyste v terénu už jen domazávali podle potřeby. Ještě pár slov k hůlkám: moderní hůlky s malým asymetrickým taliířkem jsou výborné do stopy, ale v terénu se moc neosvědčují. Proto se tvrdší jsou dřívější starších hůlek s klasickým „taliířem“, který se do hlubšího sněhu tolik neboří. A poslední připomínku – před každou výpravou pečlivě zkontrolujte stav bot. Kromě důkladného promazání je prohlédněte, nezačínají-li se někde párat, neodlupuje-li se například podrážka z běžeckých bot. Taková malá nedbalost vám může zkazit celou zimní výpravu.

Jiří Macek – Čikiska

Patrně každý z nás se někdy zabýval představou, jaké by to asi bylo, kdyby byl díky nějakým nepředvídaným okolnostem přinucen strávit delší dobu mimo dosah civilizace. A co teprve přezimovat na takovém místě jen s minimem prostředků. Pokud vás tahle myšlenka ještě nikdy nenapadla, tak patrně jezdíte málo ven. No, a nebo jste nečetli, což je skoro opovržení hodné, příběh trosečníka Robinsona Crusoe.

Vzpomínám si, jak jsem se ženou před pár lety v polovině září navštívili Švédský národní park Abisko. Podzimní počasí nám skoro celou dobu přálo. K večeru jsme uprostřed nekonečných travnatých plání obklopených skalnatými hřebeny objevili opuštěnou laponskou chatku z drnů. Uvnitř byla jen postel z mechu, titěrná kamínka a téměř žádné dřevo na topení. Museli jsme jít k řece a lámat z přizemních vrbiček suché klacíky velikosti tužky, jiné palivo tu nebylo. Když jsem za soumraku šel pro vodu, bylo už citelně chladno, zdvihal se vítr a na západě začaly vyrůstat těžké černé mraky. Při pohledu na ně mne napadlo, že tady v téhle roční době není nic neobvyklého, když napadne sníh. Naše vybavení nebylo špatné, ale rozhodně ne zimní a i potraviny už bylo pomálu. Představa, že by vánice mohla trvat víc dní nebo že tu zapadneme sněhem, mi hlodala v mozku. V noci jsem pro jistotu vyhlédl několikrát ven, nebe bylo zatažené, ale zatím nesněžilo. Brzy ráno jsme rychle zabalili a za silného větru a chladu jsme s buzolou v ruce klesali rozeklaným terémem nejbližším směrem dolů do údolí. Museli jsme několikrát přebrodit říčku, až jsme konečně navečer celý utahání dosáhli silnice, která směřovala do civilizace. V té chvíli začalo hustě přšet a při pohledu vzhůru na hory jsme se kochali pohledem na to, jak se jejich vrcholky začínají zlehka pokrývat sněhem.

Na to vše jsem si vzpomněl, když jsem si nedávno četl knihu V ZAJETÍ POLÁRNÍ ZIMY. Její autor LEOŠ ŠIMÁNEK je u nás znám celou řadou cestopisů: Kanada – divočinou severu, Kanada a Aljaška – dobrodružství v divočině, Kanada – život v divočině, Amerikou od severu k jihu, Kolem světa – Amerikou, Tichomořím do Asie, Rusko – země plná překvapení. Mnozí z vás jej znají i jako dobrého fotografa a vypravěče z přednášek, které pravidelně pořádá po celé republice. Jak už z názvů knih vyplývá, cílem většiny jeho cest jsou hlavně odlehlejší oblasti severní Ameriky. Zde má dokonce uprostřed divočiny postaven srub, ve kterém přes zimu píše knihy, připravuje přednášky, ale také plánuje další cesty. Kniha, o které dnes píšu není cestopisem, ale dobrodružným románem. Není to však nijak ke škodě. Díky velkým osobním zkušenostem autora je kniha napsána tak, že i čtenář „št'oural“ musí uznat, že všechny události vypadají velmi reálné. Je to příběh tří různě zkušených mladých mužů. Chtějí spolu podniknout podzimní dobrodružnou cestu kánoí po divoké řece v oblasti Severozápadního teritoria. Začátek jejich cesty se zdrží a navíc uprostřed plavby kvůli nehodě přijdou o svoji loď. Odkázání jeden na druhého musejí čelit velkému množství problémů. K tomu všemu jsou zaskočení nečekaně brzkým příchodem zimy. Je potřeba vyrobit a zajistit spoustu věcí a pokusit se projít nekonečnými těžce prostupnými lesy někam klidem. Díky značně vyhocené situaci a zcela odlišným charakterovým vlastnostem dochází k tvrdým střetům a celá věc se ještě více komplikuje. Jak vše dopadne, to si budete muset přečíst sami. Knihu vydalo, stejně jako většinu Šimánkových cestopisů, nakladatelství Action Press Pardubice v roce 1999. A teď malá ukáзка:

Do rána šatstvo rozvěšené u ohně zmrzlo na kámen. Tři poutníci se vyhrabali z malého stanu a prokřehli rychle zapálili oheň. V jeho teple se ohřivali a každou chvíli obraceli kalhoty i bundu, aby rychleji proschly.

„Co uděláme k jídlu?“ zeptal se Jan.

„Do zbytku našich zásob bych se radši nepouštěl.“ řekl Bob. „Raději se pokusím něco ulovit. Třeba střelím králíka. Vy zatím nadělejte nějaké dřevo a dosušte i ten vlhký spacák. Budu-li mít štěstí, uvaříme něco dobrého a pak můžeme vyrazit dál.“

„Počkejte ještě, chci vám něco navrhnout.“ začal Wolfgang.

„Tak ven s tím!“ povzbuzovali ho.

„Moc jsem o tom všem přemýšlel. Naše nohy mi dělají starosti, pohorky jsou v tomhle mrazu k ničemu. Měli bychom mít kožešinou nové mukluky, to nezebe ani při mínus padesáti. Stejně tak potraviny, spoléhat se, že cestou vždy něco ulovíme, to není jisté. Máme jen malou šanci, že s naší výstrojí dojdeme po proudu Keele až do Normanu. Zbývá jediná rozumná cesta k záchraně. Musíme zpátky nahoru k našemu místu ztroskotání,

k ústí potoka Durkan. Tam bylo hodně karibů. Kůže zastřelených zvířat můžeme vydělat a našít z nich věci, co potřebujeme. Pro Jana by se hodila nějaká teplá bunda. Vyrobit si sněžnice a mukluky. A až budeme mít všechno v kupě a řeka pořádně zamrzne, tak vyrazíme i se slušnou zásobou masa směrem k civilizaci. Navíc u Durkanu jsme nechali část náradí a dalšího vybavení a s tím by se dal postavit malý srub pro dobu, než vše nachystáme.“

„Wolfgang má pravdu,“ přidal se Bob. „Zpět k Durkanu nebudeme potřebovat víc jak dva dny. Tam za měsíc nebo o něco déle můžeme mít pohromadě celé vybavení a na ledu nám to pak půjde snadněji a hlavně bezpečněji než teď.“

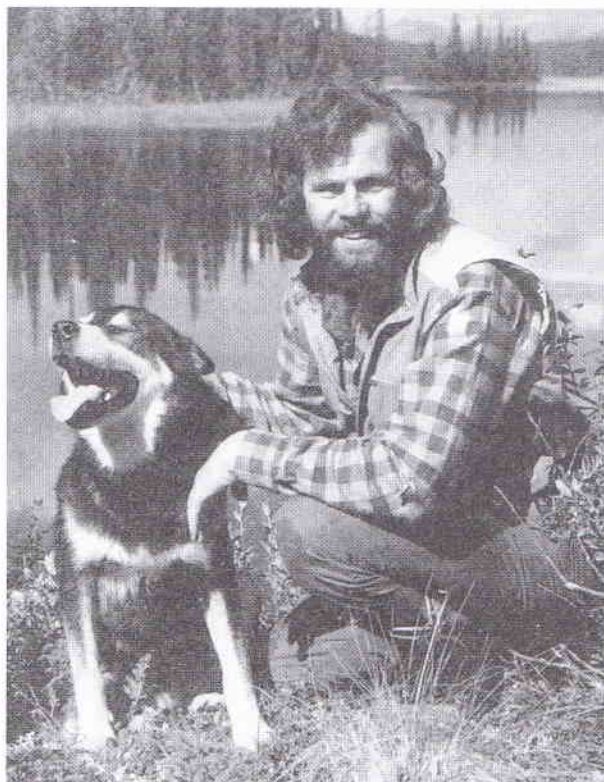
„Ne, já se nechci vracet!“ řekl Jan rezolutně. „Jsem si jistý, že to zvládneme i tak. Jen se dáme trochu do kupy. To s tím všelijakým pádem do řeky, to se už nesmí opakovat. Budeme muset být opatrnější. Já se chci vrátit co nejdřív domů. Když se vrátíme, mohlo by se stát, že tu zamrzne a Bůh ví, kdy bychom se pak vrátili. Že přijdu o zaměstnání, to mi nevádí, ale nechci ztratit svoji přítelkyni. Co když si ona zatím bude myslet, že jsem po smrti a najde si jiného.“

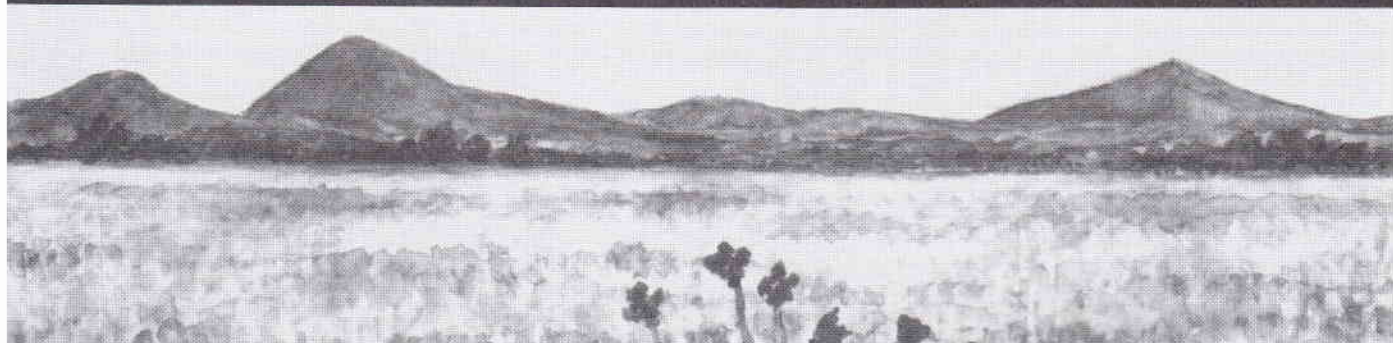
„Lepší je, když tě bude za mrtvého jenom považovat, než abys doopravdy zhebnul.“ poznamenal Wolfgang. „Chceš snad kvůli tomu riskovat život? Větší mrazy teprve přijdou, a už zítra může všude ležet metr sněhu.“

„A všechno nás pohrbí, co?“ posmíval se Jan. „Přestaň už sýčkovat! My teď prostě dojdeme do Normanu. Chci domů a hotovo!“

Vyskočil, hodil klacek do ohně a odmaširoval pryč. Byl rozelený na Wolfganga, kterého považoval za hlavního viníka celé té mizérie. To Wolfgang odmítl bezpečnější, ale dražší hliníkovou kánoi, to on trval na tom, aby s sebou vzali Boba, i když věděl, že loď je konstruovaná spíše jen pro dvě osoby. A teď se oba bojí o svůj život. Bylo velkou chybou, že nikomu neřekli, kam se tak pozdě na podzim vypravili. To vše už ale teď nelze změnit. Jan musel připustit, že Wolfgangův návrh je asi jediné rozumné východisko. Jediné v dobře vybaveném zimovišti, nejlépe v malém srubu, se mohou pořádně připravit na náročný a dlouhý pochod.

Petr Willy Vilhelm

ČESKÉ STŘEDOHOŘÍ, PŘÍRODNÍ SKVOST EVROPY

*Obdivuji, jak to, co kdysi ohněm zrozené,
je k životu tak štědré a nádherné ...*

Panoráma Českého středohoří na severozápadě Čech nás zaujme svojí dramatickostí. Kopce ve tvaru homolí se tu zvedají náhle z roviny. Tato krajina je unikátem ve střední Evropě, jí obdobnou bychom našli až ve Francii (pohoří Auvergne).

České středohoří nezapře svůj vulkanický původ. Vzniklo ve třetihorách při alpiském vrásnění, kdy se z moře začaly zvedat Krušné hory a pod nimi se vytvořila hluboká trhlina v zemské kůře (tzv. Podkrušnohorský zlom), z níž pronikalo magma na povrch, zpočátku na dno moře. Bouřlivá sopečná činnost trvala miliony let a rodící se pohoří bylo postupně ještě vyzdvihnuto za moře. Po ukončení sopečné činnosti docházelo postupně k erozi a odnosu horniny, takže se hory značně snížily a zaoblyly do současné podoby. Na některých místech nacházíme i stopy po ledovci (zbytek ledovcových jezírek na vrchu Rovněm severně od Stadic). Kopce Českého středohoří jsou tvořeny většinou čedičem a znělcem.

Oproti našim ostatním horám působí České středohoří téměř exoticky, je zde teplejší klima, takže kopce jsou porostlé většinou listnatými, případně smíšenými lesy. Západní část, tzv. Lounské středohoří, se vyznačuje velmi suchým podnebím (spadne zde nejméně srážek v Čechách – ročně asi 400 mm), takže zdejší kopce – Raná, Oblík, Brník, Srdov a další jsou téměř bezlesé. Jejich jižní svahy jsou porostlé kavylou stepí a severní svahy keří. V Českém středohoří nacházíme nejobhatší zastoupení rostlinných druhů v Čechách. Můžeme obdivovat květeny probouzejícího se listnatého lesa – sněženky, bledule, jaterníky, sasanky hajní i pryskyřníkovité, fialky a mnohé další, zaujmou nás nádherné louky, jejichž barevnost se mění s přibývajícím létem. Ráda bych upozornila na louky pod Lovošem v červenci a srpnu, které nás upoutají barevnou kombinací žluté třezalky a fialové dobromysli. Ve Středohoří roste mnoho druhů chráněných rostlin, např. bělozářka liliovitá, třemdava bílá, kosatec bzelistý, kosatec sibiřský, hlaváček jarní, kamejka modronachová, lilie zlatohlávek, divizna brunátná, kozinec rakouský, kavyl Ivanův, vstavače a mnohé další. Bohatá jsou rostlinná společenství kamenných sutí, které jsou na všech kopcích. Ve Středohoří nás bude často doprovázet kámen, ať již ve zmíněných kamenných sutích, či jednotlivě roztroušený po lese, nebo i v podobě zajímavých skalních útvarů, kamenných varhan (sloupcová odlučnost čediče), které bývají často ve

vrcholových partiích jednotlivých kopců. Na kamenech, které bývají porostlé lišejníky a mechy, můžeme sledovat, jak živá příroda navazuje na neživou. Velmi bohatá je i fauna. Druhá rozmanitost motýlů nemá u nás jinde obdoby. Nejzajímavější a nejnápadnější jsou otakárci – fenyklový a ovocný, které můžeme spatřit za horkého letního dne na vrcholech kopců (Lovoš, Děkovka, Osrý). Každý kopec je svým způsobem jedinečný. Určitou raritou je i tok Labe Českým středohořím. Řeky, které protékají rovinou, se pak horám vyhýbají a Labe naopak si z roviny proráží další cestu tvrdými horninami Českého středohoří a vytváří tu hluboký kaňon (Porta bohemika).

Pokud jde o některé unikátní přírodní jevy, má se České středohoří čím pochlubit. Jedním z nejzajímavějších jevů jsou tzv. ventaroly – výdechy teplého vzduchu, který se ohřeje v puklinách kamenů v létě a v zimě pak vystupuje jako komínem ven teple až 16 stupňů Celsia a v tomto místě, i když v okolí je sníh, rostou sněženky a fialky. Čím větší je mráz, tím více se vodní páry z unikajícího vzduchu srážejí, takže to vypadá jako kouř. S tímto jevem se setkáme na vrchu Boreč západně od Lovosic. Opačným jevem jsou tzv. ledové jámy, kdy naopak na určitých místech kamenných sutí se drží velmi dlouho na jaře sněh, protože zde naopak z jam táhne studený vzduch (vrch Plešivec severozápadně od Litoměřic). Geologickými unikáty jsou kamenná slunce u Hnojnice v Lounském středohoří. Největší znělcový masív v Evropě Bořeň u Bíliny, skalní útvar Vrkoč u Ústí nad Labem, na němž jsou čedičové sloupce uspořádané do vějíře, Panská skála u kamenického Šenova – nejpravdělejší uspořádané čedičové varhany v Evropě a další. Po stránce meteorologické se může pochlubit královna Českého středohoří Milešovka (837 m nad mořem) častými bouřemi, pro něž ji Němci nazvali Donnersberg – hromová hora. Milešovka je i největnější horou v Čechách, pouhých 8 dnů v roce je bezvětří. Na Milešovce byla vybudována v roce 1905 první horská meteorologická observatoř.

Jako všechny vulkanické oblasti na světě, je i České středohoří velmi úrodné. Archeologické nálezy dokládají, že zde sídlili i Keltové. Na Hradišťanech se nachází kamenný val, který je dokladem sídla starých Slovanů. Na vrcholech některých kopců (Házmburk, Děkovka, Sukoslav, Košťálov, Kamýk) jsou zříceniny hradů pocházejících většinou ze 13. století. Karel IV. založil v Malých Žernosekách vinici. Jsou u nás nejseverněji položené. Půda tu byla odedávna

obhospodařována, bylo rozšířeno pastevectví ovcí, zakládány ovocné sady (dnes proslulá „zahradka Čech“ na Litoměřicku).

České středohoří svojí neopakovatelnou krásou upoutávalo a dosud upoutává pozornost mnoha umělců – básníků a malířů (vzpomeňme alespoň Karla Hynka Mácha, Jaroslava Vrchlického, Jaroslava Seiferta, Konstantina Biebla, malíře Emila Fillu), bylo centrem kulturního dění a těšilo se veliké úctě a slávě. Zaujalo i slavného přírodovědce a cestovatele Alexandra Humboldta, který považoval rozhled z Milešovky za jeden z nejkrásnějších na světě.

Současná doba se k Českému středohoří chová téměř macešsky. Jsme svědky ničení jeho kopců velkými kamenolomy – kámen se těží intenzivně zejména pro vývoz. Přestože v roce 1976 byla vyhlášena chráněná krajinná oblast České středohoří a zákon o ochraně přírody č. 114/92 Sb. výslovně zakazuje výstavbu nových dálnic v chráněných krajinných oblastech, probíhají irupné boje o to, zda udělit či neudělit výjimku ze zákona pro stavbu dálnice D 8, která by byla součástí hlavního mezinárodního tahu Hamburk – Istanbul. Stavět dálnici v této kopcovité krajině by znamenalo krajinu násilně rozdělit na dvě části a trochu ji v délce 16 km narovnat – tu zářez do svahu, jinde uměle navršit val, zpevnit sesuvná území (jak jinak než betonem), přemostit Opárenské údolí mostem 25 m vysokým. Bude-li dálnice postavena, má se České středohoří na co těšit – až 25 000 kamionů zde bude denně projíždět. Zahraniční studie ornitologů prokázaly, že do vzdálenosti 3 km od rušné dálnice nezahnízdí jediný ptačí druh. Znamená to, že část této jedinečné krajiny, která je opravdovým rájem, bude změněna v mrtvou krajinu, úrodná půda zatopena v betonu a asfaltu, zpěv ptáků nahrazen věčným řevem kamionů, otravujících ovzduší.

Přestože naše země je protkána hustou sítí železnic i silnic, je snaha stavět nové dálnice. Pro D 8 navrhly Děti Země alternativní řešení – odklon automobilové dopravy západně od CHKO České středohoří (Praha – Slaný – Most – Freiberg) rozšířením stávající komunikace a využitím již postaveného dálničního úseku do Lovosic přeložením kamionů na železnici (RO-LA). Toto alternativní řešení je však investorem i dalšími zastánci stavby dálnice přes České středohoří ignorováno a naopak ministr Kužvart, který má vydat konečné rozhodnutí, je vystaven obrovskému nátlaku, aby rozhodl stejně jako jeho náměstek v rozporu se zákonem a udělenou výjimku schválil. Chceme, aby České středohoří zůstalo zachované ve své kráse i pro další generace a proto si přejeme, aby pan ministr našel odvahu a navzdory tomuto nátlaku řekl definitivně NE!

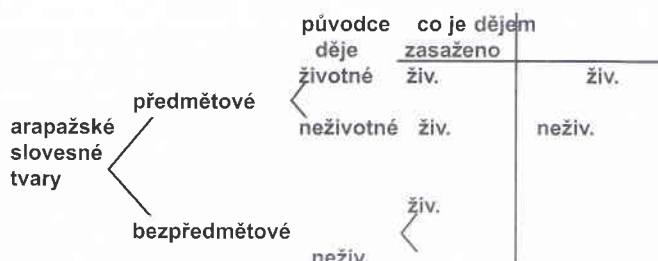
Jana Haasová
za Poutníky Českého středohoří

Arapažština III

Mluvnice: slovesa

Podle tvarů se arapažská slovesa dělí na bezpředmětá (subjektivní) a předmětová. Navíc se rozlišují životné a neživotné slovesné tvary. Tato základní gramatická stavba arapažská slovesa by se vyjádřila diagramem takto:

Vztah děje k okamžiku, kdy někdo promlouvá, se projevuje mluvnickou kategorií času. V arapažštině se vyjadřuje čas přítomný, budoucí, minulý a vyprávěčský minulý. Vyprávěčský minulý čas se vyskytuje v tradiční ústní slovesnosti a tehdy, když chce mluvčí naznačit, že to, o čem hovoří, je přejaté sdělení, tj. sdělení z druhé ruky (v češtině se vyjadřuje význam nezaručenosti částicí „prý“). Tak jako jiné jazyky, arapažština rozlišuje několik způsobů (např. oznamovací a rozkazovací) a jiné slovesné kategorie. Tady seznámím čtenáře jen se základními vzory; nepravidelné slovesné tvary, kterých má arapažština tak jako čeština dost, tu uvedeny nejsou.

K vyjádření životného původce děje se u bezpředmětových sloves užívá přípon:

– <i>nó</i>	1. osoba jednotného čísla
– <i>n</i>	2. osoba j. č.
– <i>t</i>	3. os. j. č.
– <i>no?</i>	1. osoba množného čísla
– <i>né</i>	2. os. mn. č.
– <i>ŋi?</i>	3. os. mn. č.

Příklady:

<i>beniŋhno</i>	jim
<i>hiŋehinó</i>	jsem dobrý (člověk)
<i>wonónehinó</i>	jsem mladý (mladá)
<i>wonónehin</i>	jsi mladý (mladá)
<i>hiŋehit</i>	je dobrý (dobrá)
<i>nonŋóŋtono?</i>	krváčíme
<i>sésinókutó?óné</i>	bolí vás (pl.) zuby
<i>čéčééseinó?óŋi? (hoŋo?ú)</i>	(hvězdy) se třpytí
	(hvězdy jsou v arapažštině životného rodu)

Jestliže je původce děje neživotný, jsou koncovky jiné. Tak je na rozdíl od

tvar *bé?ehit* je červený (červená; životný rod)
 tvar *bé?é?* je červený (červená; neživotný rod, např. bota)

Další příklady:

<i>kóni?ósó?</i>	drobně prší, mrholí
<i>konóte?</i>	vaří (bublá to)
<i>heníchó?é?</i>	je to suché
<i>ní?bŋóti?</i>	pěkně to voní
<i>bé?ei?i</i>	jsou červené (plurál, např. boty)

Tady je na místě poznámka, která čtenáře asi překvapí: v arapažštině nejsou adjektiva (přídavná jména). Jak se Arapahové bez přídavných jmen obejdou? Velmi lehce – vyjadřují je slovesnými tvary.

Tak se např. česká fráze „je to zelené“ přeloží do arapažštiny slovesným tvarem *čénétéjŋ?* (3. os. jedn. č., původce děje je neživotný); i v češtině by se tato fráze dala vyjádřit slovesným tvarem „zelená se“, např. ve větě „hladina rybníka se zelená“ nebo s životným původcem děje frází „zelená (závistí)“.

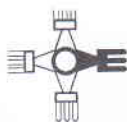
Příklady:

<i>kóchčehinó</i>	jsem tlustý (tlustá)
<i>néstónótehŋ</i>	je nebezpečný (živ.)
<i>néstónóŋŋ?</i>	je nebezpečný (neživ.)
<i>hónobehinó</i>	jsem veselý (veselá)
<i>hihejŋe?</i>	je těžký (těžká)
<i>hihejŋotí?</i>	je (to) těžké (neživ.)

V příštím pokračování se budu věnovat předmětovým slovesům.

Zdeněk Salzmann

Horské oříškové království

Letos v létě jsme se s rodinou týden toulali po hřebenech Slovenského Rudohoří. V celé jeho délce od Košic po Zvolen snad jen s výjimkou

Muránské planiny nepotkáte nikde moc lidí. Možná je tu málo skalnatých vyhlídek a jiných turistických atrakcí, ale já sem jezdím rád, protože jsou tu na všechny strany nedozírné hřebeny lesů a hlavně božský klid. Nedaleko prastaré hornické obce Smolník ční do výšky 1224 metrů vrchol Pipitky. Když jsme tudy procházeli, padl můj zrak na zajímavou věc. Na stezce leželo něco, co jsem dosud nikdy neviděl. Byla to, jako by tu někdo pohodil asi pěti-centimetrový kus okousaného stvolu kukuřice. Vzdáleně to připomínalo šišku, ale šupiny ba ani jejich zbytky vidět nebyly. Zaujalo mne to, shodil jsem batoh a začal pátrat po okolí. Brzy jsem měl v ruce několik podobných exemplářů, ale nebyl jsem o moc moudřejší. Po chvíli přemýšlení mne napadlo podívat se na okolní stromy. Mezi hustými smrky jsem objevil roztroušené borovice nezvyklého vzhledu. Že tu, v celkem typické horské smrcině, porostou takhle krásné borovice, to jsem nečekal. Jehlice byly trochu delší než u borovice lesní a další rozdíl byl, že byly ve svazečku po pěti a ne po dvou. V koruně jsem objevil šišky a ty se nápadně podobaly svým vzhledem a velikostí tomu, co jsem předtím nacházel v borůvce na zemi. Podařilo se mi jednu šišku srazit větví dolů. Byla prosmolená a skládala se z klasických šupin, ale pod nimi byly schované malinké, jakoby lískové oříšky. Jakmile jsem jeden rozlouskl, vypadlo z něj oválné jádérko. Teď už jsem měl jednu záhadu vyřešenu. Tohle byla určitě borovice limba. Hned jsem si vzpomněl, že je to oblíbená pochoutka sibiřských lovců a také, že kamarád Frigo vyprávěl, jak při cestě vlakem na Bajkal kupovali od babek na nádražích právě tyhle oříšky. Zvědavě jsem se zakousl a ono to opravdu chutnalo. Bylo to sice mírně nahořklé a dost olejnaté, ale pro mne to byl zas nový „chléb lesa“. Hned jsme se rozeběhli po okolí a dali se do hledání celých šišek. Zůstávala už jen jedna záhada a tou bylo, kdo je ten tajemný mlsal, který celý vrchol posel těmi divnými „kukuřičnými ohryzky“. Při pátrání jsem se dostal dost daleko od ostatních a v tom jsem náhle zaslechl v koruně stromu jakési tiché klovaní. Rychle jsem si nachystal dalekohled a pomalu se sunul blíže. A pak jsem ho konečně spatřil. Výsoko na větví seděl ořešník kropenatý. Pták trochu menší než holub. Jeho hnědé peří bylo nádherně bíle kropenaté a vypadalo to, jako by na sobě měl královský plášť z hermelínu. V rozsoše větve si zaklesl límbovou šišku a s vervou do ní kloval. Pokaždé, když se dostal k lahodnému semínku, obratně jej vylovil a pokračoval dále. Byl tou činností tak zaujat, že jsem se mohl přiblížit až skoro pod něj. Teprve tehdy vyplašeně odlétl, ale jen aby se vzápětí usadil o kousíček dál. Za chvíli už bylo opět slyšet hluk práce jeho zobáku. Pozorovali bychom ho ještě dlouhou chvíli, ale měli jsme před sebou ještě kus cesty. Tiše jsme se sbalili a pokračovali po hřebeni dál. Byl nádherný den, odpolední slunce hrálo, pěšina mírně klesala, my chroustali límbová semínka a vzpomínali na krále z oříškového království na vrcholu Pipitky.

Petr Willy Vilhelm

Kalendář

Sešli jsme se s Tomášem Koubkem – Okeyou z mělnického kmene Sacagawea, abychom si spolu popovídali o plnění orlího pera **2S1 – Kalendář přírody**.

Veď si kalendář přírody formou deníku, zapisuj do něj 1 přírodní pozorování denně (např. rašení listů, přiletý pták...) a údaje o počasí (postačí oblačnost, teplota, typ srážek) po dobu 1 roku. Můžeš vynechat nejvýše 30 dní..... ČIN.

• Víím, že studuješ přírodovědnou fakultu, ale přesto se zeptám, co tě přivedlo k plnění tohoto činu?

Překvapivě to nebyl jen zájem o přírodu – o tu se zajímám už dávno a už i dřív jsem si psal nějaké poznámky. Tentokrát jsem chtěl OP, které by mne „nutilo“ k pravidelnosti a svědomitosti, prostě cvičení vůle.

• Bylo to těžké?

Vlastně ani ne tolik, jak jsem si zprvu myslel. Bylo to různé – někdy jsem musel pracně hledat téma a hodně o tom přemýšlet, ale jindy bylo pozorování naplní dne a to pak šlo samo. Těžké je spíš donutit se každý večer k zapisování, třeba na táboře jsem to vůbec nestíhal a musel jsem si jen dělat poznámky, abych si to zapamatoval.

• Co ti to dalo?

Myslím, že tenhle čin hlavně naučí člověka koukat se kolem sebe, vnímat přírodu a její podrobnosti a vztahy kdekoli je, ať už v lese, ve městě nebo doma, v zimě i v létě. I jen kvůli tomu bych jej každému doporučil.

• A co ta roční období – třeba zima.

To je pravda, v zimě je to o dost těžší. Když je sníh, tak se dají alespoň sledovat stopy, ale jak sníh sleze, je to těžké. Spousta věcí ale zůstane i přes zimu – stromy, ptáci, mech ...

• Dělal jsi často takzvaná „záchranná či nouzová pozorování“?

Někdy ano, klasicky, když člověk celý den někde běhá a večer si vzpomene, že nic nemá. Ale ona noční procházka po zahradě nebo parku je docela příjemná a inspirující. Častěji bylo, že jsem jenom koutkem oka něco zahlédl a pak si vzpomínal, co na tom bylo tak zajímavé.

• Kolik dní jsi vlastně vynechal?

Celkem 20 z 30ti, ale kvůli nemoci to bylo jen párkrát, zbytek byl z lenosti.

• Co třeba zápisy o počasí – není to samoúčelné?

Možná, že trochu jo, nemuselo by to být povinnou součástí činu. Když je

výrazné počasí, tak to člověk stejně zmíní. Mohlo by být docela hezké dělat jen meteorologické značky – vlastně by se dal zároveň lehko plnit čin Meteorologické záznamy.

• Změnil bys nějak zadání činu?

Asi ne, je těžké z něj cokoli ubrat. Zvětšit počet dní, které lze vynechat nemá moc smysl a vypuštění poznámek o počasí nestojí za řeč. Ten čin není tak těžký, konečně hlavní je něco vidět, ne to zapsat (i když hezký deníček člověk i po letech rád vezme do ruky).

Někdy člověk za den vidí hned několik zajímavých věcí a druhý den žádnou, i kdyby si hlavu ukroutil. Jako rozumná změna by se mi zdálo umožnit napsání dvou pozorování v jednom dni za dva, ale určitě ne víc.

• Myslíš, že je to čin i pro lidi nepřírodovědného zaměření?

Určitě. Je to i možnost naučit se zvířata a rostliny poznat. Jak známo, co člověk vidí, zapíše si a znovu si o tom přečte někde jinde, to si zapamatuje. Navíc je dobré, že čin přímo neukládá na jakou část přírody by se člověk měl zaměřit – ornitolog si bude psát přiletý a odletý ptáků, botanik lokality rostlin a někdo jiný třeba jak mňouká kočka, když má hlad.

• Můžeme pro čtenáře BIZONIHO VĚTRU vybrat nějaké ukázky z tvého deníku, aby si mohli udělat představu, jak se takový čin plní?

Samozřejmě. Alespoň poslouží deník i někomu dalšímu a nebude to jen dokument o tom, že jsem orlí pero splnil.

• Škoda je, že jsi většinu ilustrací v deníku dělal jen slabě tužkou a patrně nepůjdou dobře reprodukovat. Jako ilustrace poslouží vlepené listy a rostliny. Děkuji za rozhovor a doufám, že se v budoucnu s námi podělíš o zkušenosti s dalšími přírodovědnými činy.

Petr Willy Vilhelm

přírody

Červená Řečice (úvoz) – 27. 11. 1999, sobota (odpoledne).
Polojasno, námraza, -2 až -8°C.

Také dneska bylo krásné. Ze svých skrýší vylezli slídák, ruměnice i slunéčka.

Pro mechy je podzim nejlepším obdobím. Mají dostatek světla i vláhy, jsou krásně zelené a plodné. V úvoze u Řečice jsem našel měříky, zpeřenuk tamaryškovou a neznámý mech na kameni. U přehrady jsem našel škebli rybníčnou – při snižování hladiny záležla do škvíry, ale pak zmrzla.

Pelhřimov (alej v tř. Legií) – 25. 12. 1999, sobota (večer).

Zataženo, k večeru padala silná omrzlice, -6 až -10°C.

V aleji lip byla ulomená větev, na které zůstaly pevně držet listy, zatímco ze stromu už opadaly. Z toho vyplývá, že padání listů nesouvisí se schnutím, ale je to proces vedený zevnitř stromu.

Byškovice (u strouhy) – 26. 1. 2000, středa (odpoledne).

Zataženo, -4 až -1°C (oteplení).

Na pokoseném vojtěškovém poli bylo ve sněhu mnoho králíčích stop. Bylo poznat, kdy hopkali a kdy běželi. Na jedné stopě jsem našel místo, kde se králik zastavil a vyhrabával ze sněhu listy vojtěšky. Pak popoběhl, postavil se (posadil) a asi se rozhlížel. Pak ho něco vyplašilo, protože vyskočil a pelášil do krovů. Byly tu i stopy hlodavce s očáskem mezi nohama.

Praha (bot. zahrada) – 28. 2. 2000, pondělí (odpoledne).

Jasno, ráno kolem 2°C, odpoledne až 12°C, žádná srážky.

Vyletěl první včel! Viděl jsem jich plno poletovat po talovínech, šafránech a dalších rostlinách, které v tomto teplem mezidobí vykvěty. Dokonce i prvosenky už nasazují pupeny.

Neratovice (U Závora) – 17. 3. 2000, pátek (odpoledne).

Oblačno, 3 až 6°C.

Všude, kde jsou zlatice, je vidět, že už velmi brzo pokvetou. Jsou na nich žluté pupeny.

Neratovice (Šeříková) – 7. 4. 2000, pátek (odpoledne).

Dnes při rypání v záhonech jsem vyrýpal asi pět různých housenek motýlů. Také jsem vyrýpl jednu larvu (drátovce) a jednu malou zemní včelu. Byla prochládlá a třesením vyvolávala teplo.

Vsetínské vrchy – putování VL (od Cábů ke Vsetínu) – 1. 5. 2000, pondělí (dopoledne).

Jasno až zataženo, ráno bylo krásně, ale konvekční proudění se po poledni spojilo s menší frontální poruchou, což v 15 hodin vyústilo ve slušný liják, 15 až 20°C.

Nejúžasnějším objevem dneška byly louky na svazích kopců, na nichž jsme viděli vstavače. Asi šlo o v. bleďý a bezový. Možná tam byly i další. Vedle nich na planinách rostly prvosenka vyšší a jarní a zběhovec. Na kraji lesa kvetl hrachor jarní.

Neratovice (u 3. ZŠ) – 19. 5. 2000, pátek (odpoledne).

Zataženo až oblačno, občasný silný déšť, max. 15°C.

U domu, kam jsem se schoval před deštěm, jsem náhodou objevil kolonii mravkolvů. Abych zjistil, jestli je funkční, sypal jsem do jedné z jamek písek. A opravdu – po chvíli sebou na dně cosi silně škublo.

Praha (Riegerovy sady) – 8. 6. 2000, čtvrtek (dopoledne).

Podobně jako včera.

Při procházce s Wanigiskou po sadech jsme viděli různé ptáčky, jak se krmí rozházenými slunečnicovými semínky. Nejedvážnější jsou jako obvykle pěnkvay obou pohlaví, dále přilétl pár hrdliček a sameček sýkory koňadry. Ten odletěl jen pár metrů na keř a přímo před našima očima krmil tlusté chlupaté mládě.

Neratovice (doma) – 22. 6. 2000, čtvrtek (večer).

Polojasno až zamračeno, v noci přšlo, ale už během dne se citelně ochladilo asi na 15°C.

Při učení létaly dovnitř různé mouchy a jiné hmyzáci. Většina byla velikosti octomilky – ty jen při dotyku žárovky padaly na zem mrtvé. Největším úlovkem byla velká oranžová pilořítka.

Hrádek u Vlašimi (louka) – 14. 7. 2000, pátek (odpoledne).

Oblačno, spršky, kolem 20°C.

Zpátky na starém tábořišti! Je zase dost zarostlé, a tak ho kosíme. Hlavní problémy dělají pchače bahenni. Mají tlusté a tuhé stonky a jsou vyšší než člověk.

Tříjezerní slat' (jezíčko) – 18. 8. 2000, pátek (odpoledne).

Zataženo, přehánka, 20 až 25°C.

V jezírku mezi klečí jsme viděli čolky horské. Měli oranžová břiška a nízké hřbetní lemy (asi nebyli v době páření), plavali vždy ode dna k hladině, kde se nadechli, a pak se snášeli ke dnu.

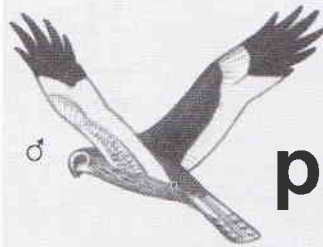
Cannes (moře) – 1. 9. 2000, pátek (odpoledne). Jasno a vedro, 35°C.

Koupání ve Středozezemním moři je velmi příjemné – voda je teplá, ale velmi slaná. V ní plavou útržky rostliny Poseidonia oceanica a řasy. Trochu mne požahala malá zelená medúzka. Na skále podle vody jsou přisedlé přílipky, slávky a vilejší.

Neratovice (u 3.ZŠ) „ 3. 11. 2000, pátek (odpoledne).

Jasno až polojasno, 12 až 14°C.

Na parkovišti ležel motýl babočka admirál. Vypadal jako mrtvý, ale když jsem k němu přišel, složil křídla a po chvíli odletěl. Hrál se tu v podzimním slunci. Zimu asi nepřežije.

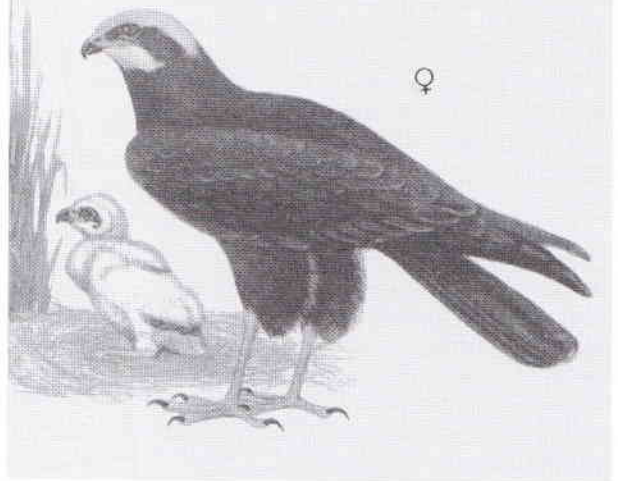

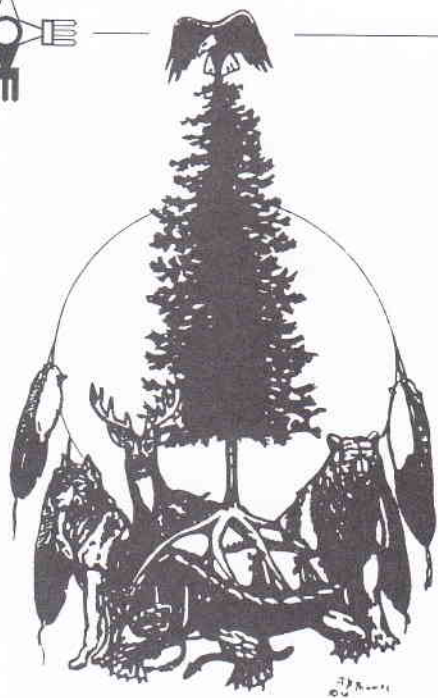
Moták pochop

Rybníky s rozlehlými porosty rákosy jsou pravým rájem vodního ptactva, právě zde můžeš spatřit nejvíce ptačích druhů pohromadě. Některé se tu zdrží jen pár dnů v době jarního a podzimního tahu, jiné zde zůstávají po celou mládež sezónu. Patří mezi ně i **moták pochop** (*Circus aeruginosus*), dravec hnízdící v rákosových a jiných přibřežních porostech. S příchodem jara se pochopi vrací ze zimovišť nad rákosiny rybníků, kde provádějí své svatební lety. Často se tou dobou za nimi vypravím k Břežňanskému rybníku na Českolipsko, kde pravidelně každým rokem několik párů zahnízdí. Spatřit je ale můžeš i kdekoliv jinde, moták pochop je ze tří našich hnízdících druhů motáků tím nejčastějším. Samce se světlým ocasem a šedými plochami na křídlech rozeznáš snadno od tmavohnědé samice. Při letu neustále mění výšku a při plachtění nemají křídla ve vodorovné poloze jako káně, ale naopak vylomená vzhůru do písmene „V“. Jejich let vypadá zkrátka chvílemi poněkud motavě a potácivě, a tak díky němu získali motáci i svůj název.

Seděl jsem v horkém letním dni na hrázi rybníka kdesi pod brdským hřebenem a hleděl na jeho druhý konec do porostu orobince. Pravidelně se nad ním objevoval pár pochopů nosící potravu svým mláďatům. Tam někde uprostřed orobincové džungle bylo ukryté jejich hnízdo, které jsem toužil objevit. Když jsem podle několika přiletů samice ke hnízdu už tušil jeho přibližnou polohu, vypravil jsem se na opačný břeh rybníka, zul boty a zmizel v orobinci. Ve chvíli, kdy jsem se do půlky lýtek ocitl v bahně a hladina rybníka smočila nohavice mých vyřmutých kraťas, zapochyboval jsem o tom, zdali jsem propadl tomu nešťastnějšímu nápadu. Ale zpátky už muselo být stejně daleko jako ke hnízdu, šel jsem dál. Zanedlouho několik metrů přede mnou vzlétla samice pochopa, hnízdo již nemohlo být daleko. Držel jsem stálý směr a po chvíli ho skutečně objevil. Krčila se v něm tři mláďata v bílém prachovém peří, chvíli jsem se na ně se zaujetím díval, ale varovné skřeky kroužící samice mi radily, abych jednal rychle. Hnízdo jsem vyfotografoval, mláďata okroužkoval a vydal se zpět, zavánějící bahnem a šťastný nad tím, že mi orobincová džungle ukázala své tajemství.

Tomáš Brinke – Baskoš

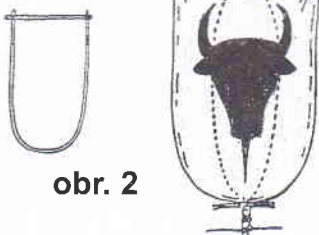
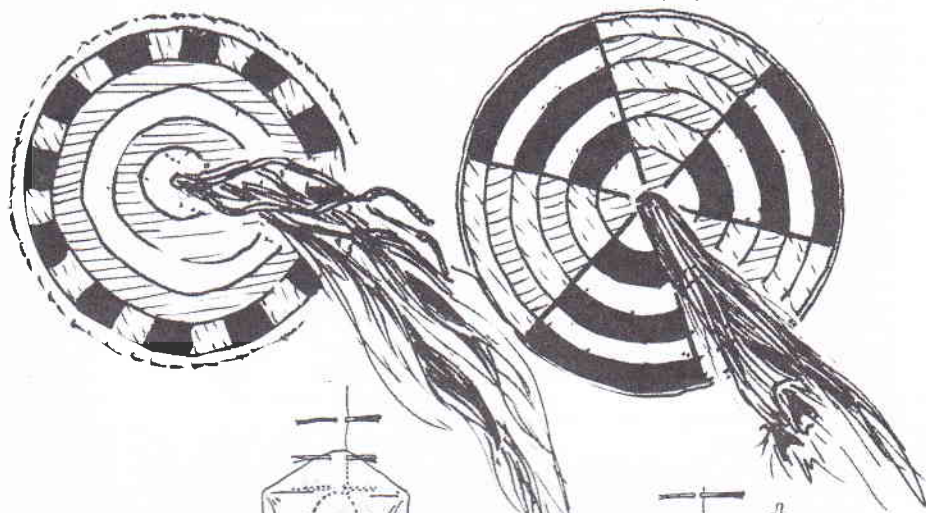
Hau kóla! Mašketoniktuka he!

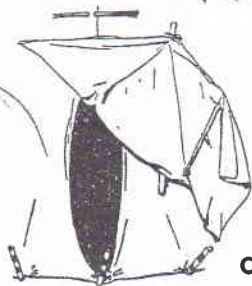
Dveře do týpí a tipy pro ty, co nevědí co s časem

Za starých bizoních dob, kdy týpí bývala kožená, se nedělal žádný zvláštní dveřní otvor, kůže byla pružná a rozšíření se udělalo v nesepnuté části pláště samo. Podobně tomu bylo i u starších plátěných týpí, „nověji“ (tj. cca po r. 1880) se pak v odpovídajícím místě vystříhla mělká (!) výduť, která umožnila pohodlný vstup i při sepnutých dolních jehlicích. Přes den nebo přes léto se však dolní část týpí často nespínala (tím pádem se po ní nešlapalo a nezakopávalo se o ni), plandající plachta se podhrmula dovnitř. Otvor se zakryl dveřmi, které mohly být tvořeny kusem plátna napnutého na vyztužovacích tyčkách, které se buď jen přivázaly nebo zastrkávaly do tunýlků (obr. 1). Hezká varianta je tunýlek do oblouku, do kterého se z obou stran zasunou pružné proutky přivázané nahoře na vyztužovací tyčku (obr. 2). Krásné jsou dveře ze surové kůže, které je možno namalovat podle vkusu kmene, podle něhož je týpí stříženo, zdobeno a vybaveno (Vrány obr. 3). Jinak na zakrývání dveřního otvoru bylo možno použít cokoli jiného vhodného – příkrývky, surové i vydělané kůže se chlupy i bez chlupů, starý ubrus apod.

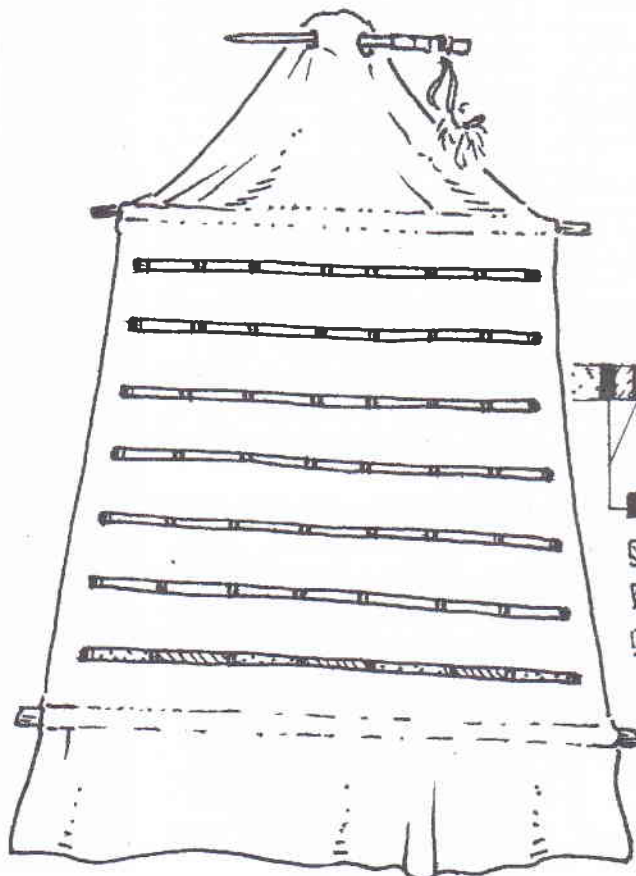
Pokud chcete, aby se vaše týpí stalo šperkem tábořiště nebo si chcete založit třeba obřadní kmenové týpí, které by bylo jiné, krásnější, je možno ho třeba vyšívat (ano, ano, i týpí se vyšívala! Největší zdobilové byli Šajeni, Arapahové, v menší míře i Vrány a ostatní). Než se pustíte do kilometrů výšivek, je dobře si uvědomit, stejně jako u malování, že méně bývá více a je dobře raději počkat a celý záměr si ještě několikrát naplánovat, prostudovat veškerou dostupnou literaturu a vše si řádně rozmyslet. Vyšívání týpí se většinou nemalovala aby vynikla krása výšivky.

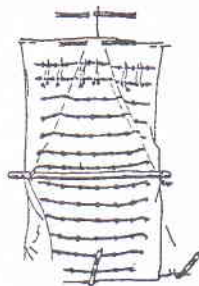
obr. 2

obr. 1

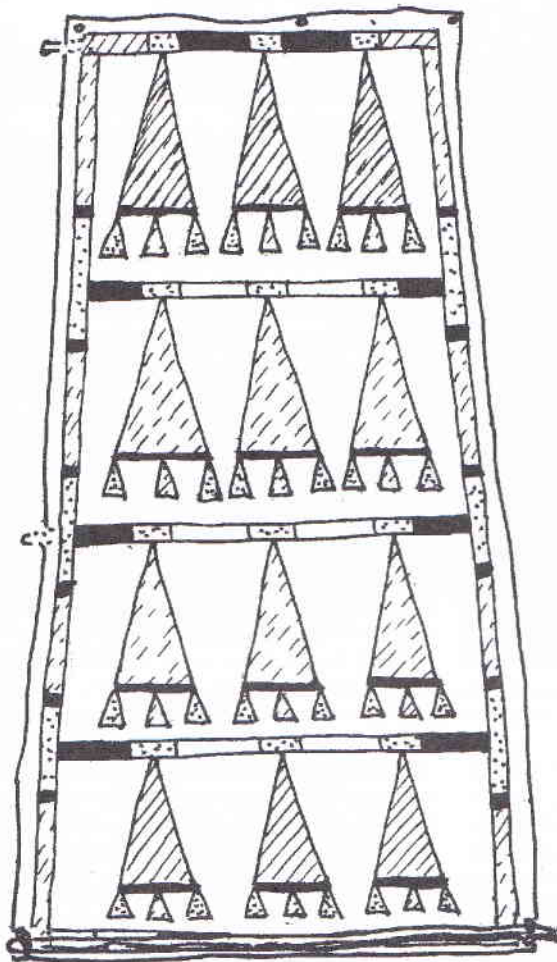

obr. 4

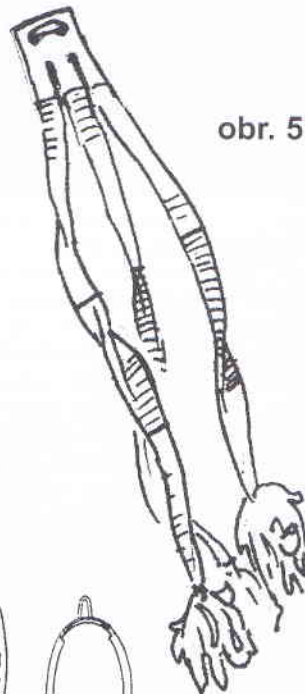

obr. 6

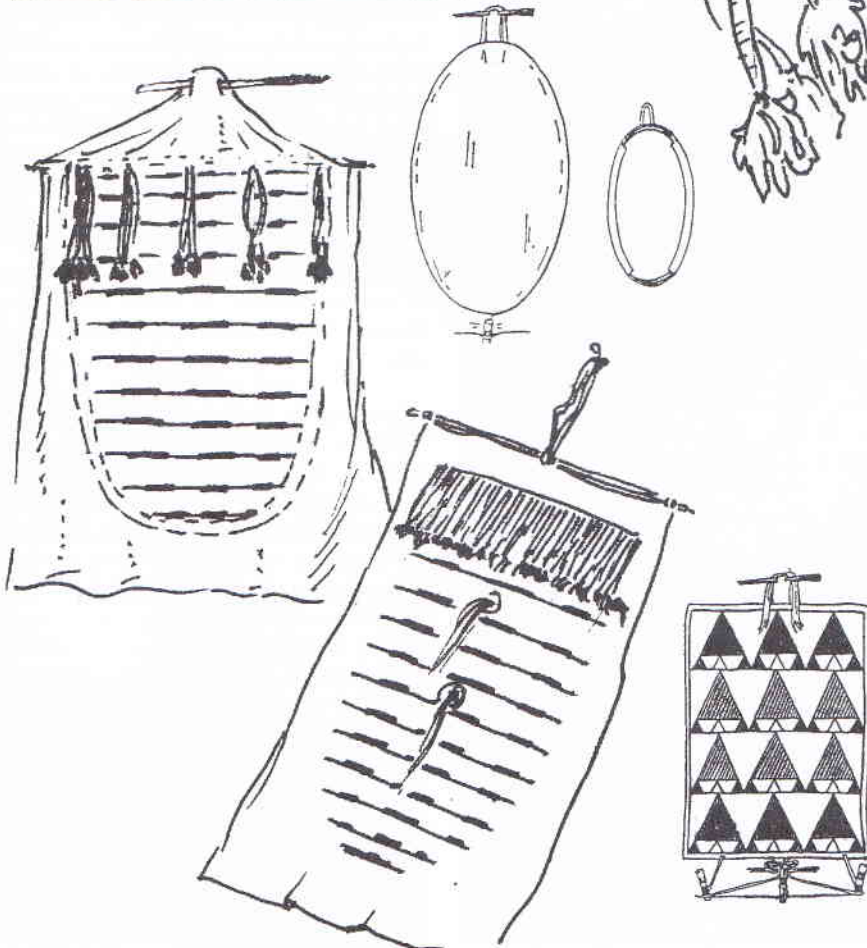
Crow obr. 3

- tmavomodrá
- ▣ žlutá
- ▣ světlemodrá
- ▣ červená
- ▣ zelená
- bílá

obr. 5

Dveře: nejčastěji používaným motivem byly úzké rovnoběžné proužky vyšité quillem nebo korálky. Příklady barevných kombinací proužků u Šajenů jsou na obr. 6. Šajenské ženy se dosti striktně přidrzovaly uvedené kombinace, povolovaly se jen minimální obměny. Nad kvalitou výšivek bděla přísná společnost vyšivaček, která vydávala povolení, která z žen smí týpí vyšivat. Pro tu to byla velká čest. Podobné vzory používali i Arapahové. U kmene Vran byly kombinace volnější a lze se inspirovat např. vzory z vraních týpí tašek. Na koncích řad a na barevných předělech bývaly malé chomáčky červených pírek nebo červené látky. Dále se mohly na dveřích objevit vyšívané rozety, závěsy z proužků surové kůže omotané quillem nebo kukuřičným šustím se zavěšenými jeleními kopýtky a s červenými chomáči (obr. 5) nebo stejně vyráběné „hřebeny“, podobné jako bývají na dolních částech vaků na dýmku.

Pláště: poměrně častou ozdobou (Sioux, Šajen, Arapaho, Vrány, Assiniboin, Gros Ventre, ...) byly rozety, většinou čtyři po obvodu a jedna větší zezadu pod vrcholem, někdy i podél spínacích jehlic. Zejména u Arapahů pak byla někdy vrcholová rozeta nahrazena zvláštním vyšívaným obdélníkovým kusem s přívěsky. Ze středu nebo po obvodu rozet mohly viset skalpové kadeře, koňské žíně, stuhy, jelenicové řemínky omotávané quillem nebo pera. Krásnou a náročnou ozdobou s hlubokým náboženským významem byl „žebřík“ – dlouhý úzký pruh látky zužující se k vrcholu vyšívaný korálky nebo quillem v prouzcích našitý visle na zadní stěnu týpí. Již zmiňované omotávané přívěsky mohly být podél okrajů chlopní nebo v párech proti sobě kolem spínacích jehlic. Někdy, dosti výjimečně, byly vidět koňské ocasy na vrcholech chlopní na pohárcích na tyče.

Spínací jehlice bývávaly vyřezávané, omotávané quillem, ptačími brky nebo korálky, někdy na nich bývaly přívěsky popsané výše. Laubin popisuje a v muzeu jsem viděl asi dvoje klepadla z kopýtek jelenů nebo bizonů, které visely na jehlicích nad vchodem.

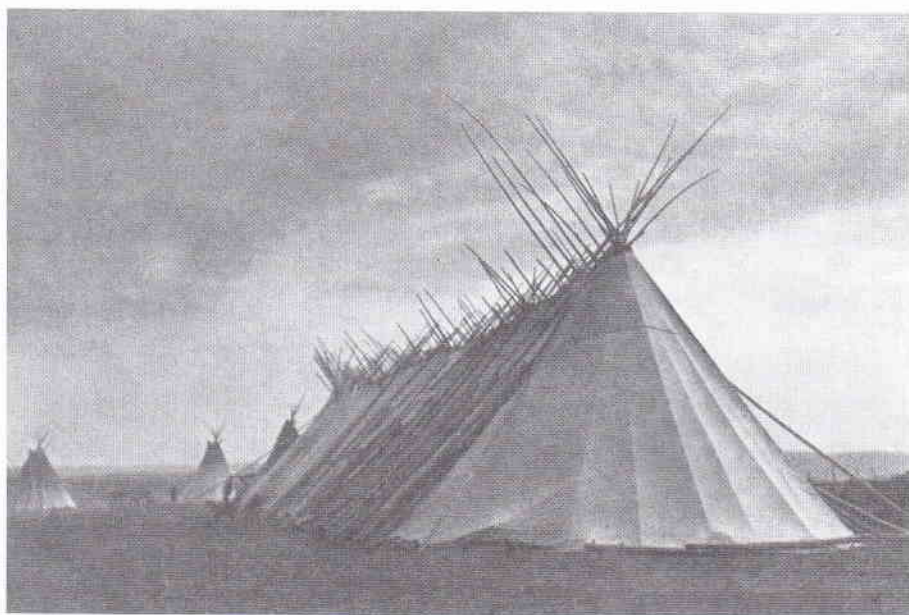
Koliky mohly mít ponechaných několik proužků kůry na ozdobu.

Tož to tak pro inspiraci.

Pevné odhodlání, ostrou jehlu, železnou vůli, tvrdý zadek a nekonečnou trpělivost při výrobě nejkrásnějšího týpí v Čechách přeje

Honza Křístek, Wallowa Brno

LONGHOUSE

Prostorný, pohodlný, praktický.

Doplňováním dalších plachet jej lze libovolně zvětšovat, vevnitř lze v řadě založit několik ohnišť.

První zprávy o tomto zvláštním druhu obydlí přinesli Lewis s Clarkem, kteří procházeli přes území Indiánů kmene Nez Perce v r. 1805. Psali o týpiových kuželovitých a o dlouhých chýších, které mohly mít i 50 m délky a mohlo v nich žít až 20 rodin. Ve starých dobách se na pokrytí používaly asi 3 vrstvy rohoží z rákosy „tule“, který má pórovitou strukturu reagující na vlhkost – za sucha a horka se scvrkává a umožňuje tak proudění vzduchu a průvan, za vlhka se naopak roztáhne a spáry utěsní. Dá se podle toho také odhadovat počasí. Přeprava rohoží je poměrně obtížná, proto se tyto příbytky používaly především v místech oblíbených tábořišť u řek a horských luk, kde se vyskytovalo velké

množství přírodních plodin. Poslední trvale obývanou vesničkou s rákosovými dlouhými domy bylo osídlení Indiánů kmene Wanapum u Priest Rapids na řece Columbia, odkud byli Indiáni vysídleni v r. 1942 při stavbě přehrady. Výroba tradičních rohoží z tule, téměř zapomenutá, se dnes znovu obnovuje.

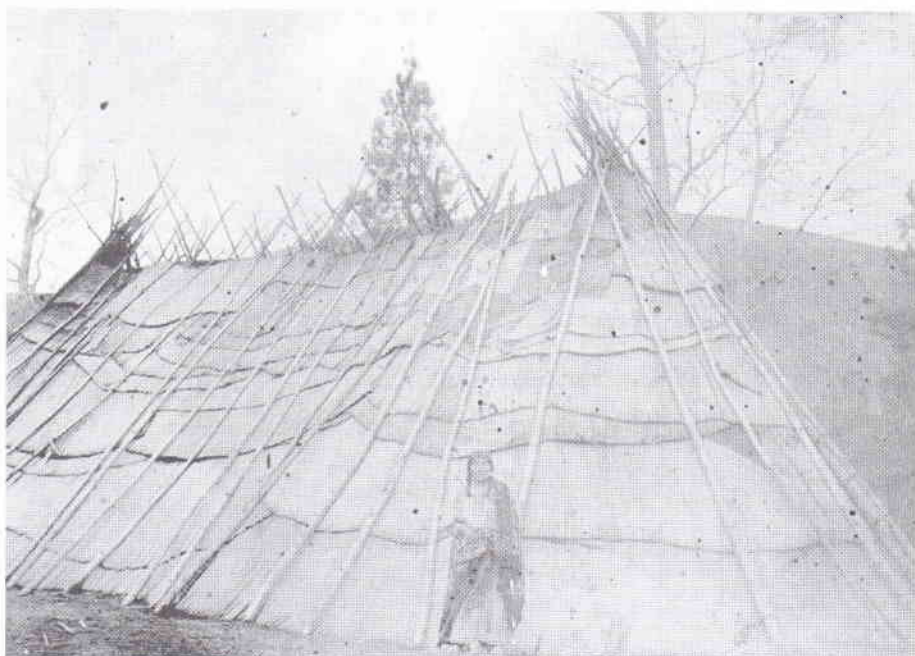
Poté, co se na Plateau dostali koně, tj. někdy kolem r. 1700, bylo najednou možno cestovat relativně pohodlně přes Skalisté hory na východ, na prairie oplývající bizony. Zvláště některé skupiny Indiánů z Plateau si prérijní život oblíbily a přes hory zajížděly častěji než jiné, usedlejší skupiny, a někdy tam setrvaly po několik let – např. Ploché hlavy (Flatheads), Nez Perces, Cayuse, Palouse. Kontaktem s prérijními kmeny, především Vránami, se přeneslo na Plateau i mnoho typicky prérijních prvků, mezi něž patřilo i týpi pokryté bizoními kůžemi, obydlí skladné, mobilní, odolné, jednoduché.

Indiáni z Plateau pak stavbu jednoduchého týpi obohatili o konstrukční verzi, jejíž příklad máte před sebou.

Při kočovném způsobu života se většinou stavěla klasická kuželovitá týpi, která zajišťovala rodině veškeré přiměřené pohodlí a soukromí. Dlouhé domy se pak stavěly ke zvláštním příležitostem anebo při zimním táboření. Vevnitř je možno v řadě založit libovolné množství ohnišť, většinou měla každá ubytovaná rodina své vlastní. Pokud přibyli nebo ubyli další návštěvníci, délka dlouhého domu se mohla libovolně upravit. Lůžka byla buď z kožešin, zrovna tak je však možno použít rohoží z tule nebo z orobince. Jako krycí plachta mohly posloužit plachty týpi nebo jiné plachty, často je na starých fotografiích vidět i kombinace rohoží z tule a plachet. Jako vnitřní výbavu byly vidět parfleše a kožené tašky, týpi tašky, zbraně, typické kabely dělané z indiánského konopí „Indian hemp“, kukuřičného šustí a různých trav (návod někdy příště), postroje na koně, z tyčí mohly viset zásoby různých bobulí usušených do formy koláčů s dírou uprostřed, které se navlékaly na šňůry jako korále, různé obřadní předměty atd. Díky širóce rozvinutým obchodním kontaktům a relativnímu bohatství kmenů na Plateau se bylo možno setkat i s mnoha výrobky ze světa bílého muže, z Plání nebo i ze Severozápadního pobřeží.

Za dlouhých zimních dnů i večerů pak vždy byl v dlouhém domě někdo, kdo se mohl postarat o děti, přiskočit ku pomoci nebo vyprávět napínavé příběhy a pohádky. V dlouhém domě bylo dost místa na setkání bojovníků i na tajemné obřady. V dlouhém domě bylo dost lidí na probrání posledních novinek, dost kamarádů na rozpustilé hrátky. V dlouhém domě k sobě lidé měli blízko. V dlouhém domě je krásně.

Honza Křístek, Wallowa Brno

SVĚT HLASŮ

Xõomii aneb výlet do Mongolska.

Na této stránce jsme spolu celý rok poznávali různé více či méně exotické hudební nástroje. Rok se pomalu chýlí ke konci, a spolu s ním i náš malý seriál. Sluší se rozloučit se něčím výjimečným, něčím extra. A proto po tichém hlasu brumle, rozechvělým zpěvu fujar a dunivé palbě australského didjeridoo přichází zákonitě na řadu hlas nejstarší a neméně krásný; totiž náš vlastní lidský. Povídání o nejdůležitějších nástrojích, které při hře vyloudí kromě základních, normálních tónů, ještě navíc tóny alikvotní, vyšší, nemůžeme uzavřít bez zmínky o xõomii (čti khomii), zvláštním a nezapomenutelným sólovým dvojhlasým zpěvu pastevců od pramenů Jeniseje.

To, co jsem teď napsal – slovní spojení „sólový dvojhlasý zpěv“, tj. česky „jeden člověk zpívá dvojhlasně“, vypadá jako prvotřídní nesmysl. Ale není! Je to opravdu přesně tak. V tom je kouzlo alikvotních tónů, kolem kterých se točil celý náš miniseriál.

Kdo se zaposlouchá do hry na fujaru nebo didjeridoo, uslyší často zvláštní věc – nástroj hraje hluboký tón, ale současně se ozývá ještě jeden nebo víc jiných, vyšších tónů, které spolu vzájemně ladí. A to všechno na jedné jedině fujarové píšťale, nebo rouři didjeridoo. To právě jsou alikvotní tóny. Trochu podobně, jako když fyzikův skleněný hranol rozloží bílé světlo v mnohabarevnou duhu, promluví i nástroj ne jedním, ale hned několika hlasy. Fyzika, jeden z předmětů – postrachů základních a středních škol, umí být i krásná!

Těžko se popisuje, jak zní takový dvojhlasý zpěv. Snad jednou, až budeme moci v Bizoním větru vydávat i zvukové přílohy, vyjde Svět hlasů na CD a vy si budete moci všechno, o čem jsem psal, snadno a rychle poslechnout. Zatím ale nezbyvá, než po takových nahrávkách zapátrat, jako jsem to dělal já, například na pražské HAMU, anebo se spokojit s následujícími řádky.

Zaslechnout poprvé xõomii, dvojhlasý (nebo také alikvotní či krční) zpěv, je zážitek z nevědních. Mě se to – nepočítám-li cestopisný film v dětství – podařilo ve škole na etnomuzikologické přednášce pana Matouška, věnované právě xõomii. Pan Matoušek bohužel nesehnal žádného živého pastevece, a tak jsme se museli spokojit s nahrávkou na videu. Ale stálo to zato, valili jsme oči. I uši. Na obrazovce se objevila širokánská zelená pláň stepi, v dálce bylo vidět zasněžené hory. A pak konečně přišel i pastevec, s indiánskou tvář, oblečený do modrého kabátu, který se jmenuje dél, na hlavě špičatou čepici s kožešinovým lemováním. Posadil se, začal v rychlém tempu, jako když koně poskakují, drnkat na zvláštní dvojhlasý kytarku, pak i zpívat, levým koutkem, pusou otevřenou jen tak „na půl huby“, tudíž se u toho šklebil, jako když

kousne do něčeho nedobrého. Jeho škleb jsme mu ale odpustili. Dokonce jsme mu ho málem začali závidět; rozšklebenou pusou totiž pastevec pouštěl do světa nádhernou hudbu, o které byste nevěřili, že jí člověk dokáže vyloudit bez nástrojů. Znělo to jako zvláštní, zvonivé bzučení, jako když se horkem tetelí vzduch nad stepí, jako když proudí řeky, jindy zas jako stříbrná píšťalička. Zpěvák se při xõomii proměnil v hudební nástroj pro zpěv beze slov, průzračný a širošíř jako sama mongolská země. Jako by současně bručel a písal si na pusou. Prý tak zpívají pasteveci v sedlech koní, říká pan Matoušek. Jestli opravdu existuje bájná „hudba sfér“, zní nejspíš právě takhle, napadalo nás.

Dozvěděli jsme se pak, že pasteveci – zpěváci, podobně jako hráči na didjeridoo, opravdu při zpěvu napodobují přírodní zvuky, které je v jejich zemi, prostě rámusu aut, každodenně provázejí. Nejvíce je takových

tónů. Nejdůležitější je vystihnout moment, kdy se tvoří alikvotní zvuk, pak je vyhráno a techniku už vlastně „jenom“ pilujeme do dokonalosti.

Tvorba alikvotních zvuků se nejlíp, jak nás učil pan Matoušek, daří při pomalém, plynulém přecházení z jedné samohlásky na druhou: IIIIIIIEEEEEEEEEEE. Doporučoval nám tedy prozpěvovat si etudu „UOOO-AAEEII – IIEEEAOUUU“, ve které jsou samohlásky řazeny od nejnižších frekvencí po nejvyšší a zpátky. Anebo zkoušet při mručení jezdit jazykem přes patro. Při zpěvu vysokých tónů nejlépe funguje nastavit jazyk jako při vyslovení hlásky „L“. Hodně prý taky záleží na správném pohybu rtů, takže je dobré trénovat jejich plynulé stahování do uzounkého kroužku a zpět.

Tož si to milí případní nadšenci zkuste. Podle slov pana Matouška to jde nejlépe v dobrem akustickém prostoru, ovšem pasteveci

zpěváků v chovdském ajmaku v západním Mongolsku, a pak o kus dál na sever, v ruské autonomní oblasti Tuva. Xõomii není zpěv jen tak ledajaký, jeho zpěváci – profesionály se nechávali bavit i náčelníci a chánové na svých dvorech. Krční zpěv ale znali i jinde. Třebas v jižní Africe, anebo v Indii.

K dokončení kapitoly o světě hlasů zbývá teď už jen jediné – popsat alespoň krátce, jak se to dělá, jak se tedy dá dvojhlasému zpěvu naučit. Sami Mongolové a Tuvané, staří praktici, rozeznají asi sedm způsobů takového zpěvu, podle toho, kam posadí základní tón, zda do hrdníku, do hlasivek, nebo třeba do nosu, ale základní princip je vždycky tentýž. Zpěvák poměrně silně nasadí (třeba v hlasivkách) základní napjatý, mručivý tón, a pak nechá, nastavováním tvaru úst a změnou polohy jazyka, asi jako když se píská na pusou, v ústech rezonovat vyšší, odvozené alikvotní

doporučují pravý opak – step, les, co nejvelebnější a nejpřírodnější prostředí. Vědí proč; při správně prováděném zpěvu člověk velice silně splyne s přírodou. Mě osobně se nejlépe prozpěvuje u řek, které se prudce valí přejemí přes hluboké lesy, jako třeba Výdra. Myslím ale, že pěkně to bude tam i tam, v přírodě i v koncertní síni. A až se vám povede zazpívat dvěma hlasy najednou, budete rázem bohatší o poznání, že lidi s trochou pevné vůle dokáží i to, co se zprvu zdálo nemožné. A budete vědět, že jsou pravičivá slova starého čínského mudrce básníka:

K čemu jsou honácké píšťaly,

stačí-li rty a zuby?

jimiž se s vámi, milí čtenáři, loučím, a děkuji vám za pozornost, kterou jste v letošním roce věnovali této rubrice.

Tomáš Jurkovič – Jerrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrr

Po dlouhá staletí byl jediným zdrojem nočního světla oheň. V nejstarších chalupách pozorný divák najde třeba na půdě v okolí komína očištěná místa od loučí. Ze smrkového špaluku za speciálním hoblíkem na louče odhoblovaly velké třísky. Zastrčené ve správném úhlu do stojanu nebo prostě do spáry trámu či mezery mezi kameny hořely několik minut. Někdy se v chlívě louč zapichovala do vyschlého kravince. Jeden člen rodiny měl svícení na starosti a musel být pozorný, nejen aby světlo nezhaslo, ale aby nezapálilo dřevěné stavení. S loučí se chodilo v zimě na půdu pro seno při večerním a ranním krmení dobytka. Napouštěné louče horalé připravovali pro noční putování. Pochodeň vybírali podle velikosti, odhadli, jak daleko jim světlo vydrží. Lucerny se svíčkou se v Krkonoších rozšířily až v druhé polovině 19. století, ale byly pro obyčejné lidi moc drahé. Vy si však tento luxus dopřát můžete.

Nastal čas dlouhých zimních večerů, kdy spousta z nás tráví čas se svými přáteli na zimním táboření nebo v horské chatě, kde jakoby zázrakem nebyla zavedena elektřina. A protože se některé činnosti po tmě nebo za šera nedají dělat, mám pro vás návod, jak si vyrobit stylové osvětlení a ještě si splnit čin 3W5.

Dlouho už vozíme na táboření petrolejky, neboť je pro nás nesnesitelné, aby někdo chodil okolo týpí s baterkou. Už jsme s nimi měli také spoustu zážitků. Představte si třeba, že po setmění dojde tolik potřebná voda. Chopíte se kýble jednou rukou a lampy druhou. Vydáte se na značně strastiplnou cestu k prameni vzdálenému skoro půl kilometru značně nepřehledným terénem. Je pod mrakem a bez lucerny by nebylo vidět na krok. Dorazíte konečně k prameni. Začnete zachytávat malý pramínek a děsíte se zpáteční cesty s teď už těžkým kýblem. Když už je kýbl téměř plný, najednou lampa zhasne. Došel petrolej. Tma je jako v pytli. Co naplat – musíte se vydat zpět. Jaká je asi cesta zpátky, si jistě dovedete představit. Po značné době, kdy už se osazenstvo týpí smířilo s tím, že jste se asi stali potravou lesní zvíře, a tudíž čaj ani káva dnes už asi nebudou, se vítězně dokodrcáte k příjemně osvětlenému a teplému týpí. Máte už jen půl kýble (na čaj bohatě stačí) a ruce až na zem. Proto vzhůru k dalším zážitkům s novou lucernou. Zde je návod na její výrobu:

Teď vyvrtejte v patřičné vzdálenosti do každého rohu obou čtverců čtyři otvory. Vsuňte do jednoho z nich hranolky. Nyní se pokuste opatrně vsunout sklo. Zjistíte, že sklo je o jeden centimetr kratší než hranolky. Je tomu tak záměrně kvůli dostatečné cirkulaci vzduchu a úniku tepla z lucerny. Označte si tužkou body na válečcích v místech, kde přesně vykukují z prkýnek. Vyvrtejte zde po rozebrání dírky o průměru 2 mm, kterými až bude lucerna úplně složená, protáhnete malé kuličky (vyrobíte je ze zbytků třísek). Tím lucernu zajistíte před rozpadnutím.

Dvířka: Do středu latěk vyříznete žlábkou obdobně jako do hranolů. U kratších latěk seříznete kraje o 5 mm (hloubka žlábkou vyřízlého okružní pilou) tak, aby zapadly do delších a utvořily rám (3). Do vzniklého rámu zasadíme zbylé nejmenší sklo a spoje potřeme lepidlem. Pozor, když vám praskne sklo dvířek, musíte je udělat celé znovu, ostatní jde snadno vyměnit. Přišroubujeme panty a klíčku a je hotovo. Na panty se dají rovněž použít dva proužky kůže, které přitlučete hřebíčky.

Nerovnosti přebrousíme a povrch můžeme natřít lněným olejem a navoskovat včelím voskem rozpuštěným v terpentýnu nebo benzínu. Lucerna by měla být sestavena tak, aby se dala snadno rozebrat a poškozené části (nejčastěji prasklé sklíčko) vyměnit.

Vychytávky od Bědy

Pokud nemáte možnost vyříznout potřebné hranolky a žlábkou na okružní pile, nezužejte. Kupte si lištu (průřez tvaru písmene L) třeba v OBI. Pak lupénkovou pilkou vyříznete do prkýnek požadované otvory. Po zasunutí profilů vložená skla zajistíte za vnitřní strany.

Kovová digestoř. Na komínek, který chrání horní partii lucerny před zbytečným opalováním a přehříváním stačí kus plechu, mezi nímž a vrchním prkýnkem bude alespoň malá mezera.

Držadlo (4). Pokud chcete mít lucernu co nejmenší a nejskladnější, vyplatí se rozdělit držadlo na dvě části spojené očky. Vrchní část se po položení přehoupne přes okraj lucerny. Nepřečnívá tak a nepřekáží.

Vyjímatelný plíšek se svíčkem (5). Velmi praktická záležitost hlavně při údržbě a čištění lampy od vosku. Plech je zasunut do zářezů v osazených čtyřech kolících. Otvor ve spodním prkýnku pod plíškem přivádí do lampy vzduch.

Pro jiná řešení a inspiraci si zajděte do některého skanzenu.

Lukáš Schorný – Wasúpi

Co budete potřebovat?

- 2 prkýnka 160x160 mm, tloušťka 15 mm
- 4 hranolky 15x15 mm, délka 310 mm
- 2 laťky 13x20 mm, délka 230 mm
- 2 laťky 13x20 mm, délka 95 mm
- obdélník plechu asi 60x90 mm (mosaz, měď, železo)
- panty a vruty (seženete v železářství)
- klíčku (rovněž v železářství)
- kus drátu na držadlo a očka na přichycení
- 4 kusy skla síla 3 mm (z toho 3 kusy 120x230 mm, 1 kus 95x210 mm)
- (rozměry samozřejmě nejsou definitivní, můžete si je podle potřeby upravit)

Nářadí:

- okružní pila
- vrtáčka a vrtáky 2 a 8 mm
- nůž

Do středu jednoho prkýnka vyvrtejte nebo vyříznete otvor 50 mm v průměru. Ten překryjte obloukovou stříškou z plechu – ta bude chránit vaši ruku před žhavým vzduchem unikajícím otvorem. Později připevníte i držadlo z drátu. Do druhého prkýnka připevníte stojan na svíčku (nejlepší jsou dlouhé konzumní). Vyrobit ho snadno z kusu plechu.

Do hranolů vyříznete na okružní pile ve středu žlábkou hluboké 5 mm. Do dvou hranolů (A) je vyříznete v pravém úhlu, tzn. do dvou sousedních stran. Do dalších dvou (B) pak udělejte jen jeden žlábek. Z druhé strany totiž budou dvířka. (1) U každého hranolku ořežte nožem oba konce do tvaru válečku o průměru 8 mm a dlouhého 35 mm. Musí být přesně v ose hranolu (2).

II. SRAZ POLSKÝCH WOODCRAFTERŮ

Ve dnech 20. - 23. září se konalo již druhé setkání polských woodcrafterů u jezera Narie nedaleko městečka Morag (vyslov „Morong“) na severu Polska. Tentokrát byli hlavními organizátory chlapani z Elblagu (vyslov „Elblongu“). Jenom připomenou, že loňské setkání inicioval Rafal Łoziński z Wrocławu na tábořišti u Kladské Bystřice. Oproti němu byl letošní počet účastníků téměř trojnásobný. Přijeli nejen ti, kteří loni z nejrůznějších důvodů nemohli, ale i noví lidé, již se s woodcrafterskou myšlenkou setkali teprve během uplynulého roku.

Cílem byla stejně jako loni především výměna názorů a zkušeností, ale také snaha najít společné styčné body. Polské woodcrafterské (puszczańskie - vyslov „puščanské“) hnutí není totiž monolitním myšlenkovým proudem, ale - podobně jako u nás těsně po pádu komunistické hegemonie - existuje zde široká škála představ o této ideji. Navíc prakticky až do loňského roku nebyla v Polsku příležitost, která by umožnila konfrontovat názory mezi zájemci o woodcraft. Ti se velmi zjednodušeně dají rozdělit do dvou větších skupin - harcery, kteří hodlají ve své činnosti uplatňovat jednotlivé woodcrafterské prvky, a harcery, kteří svou činnost plně přeorientovali na woodcraft a nyní pro ni hledají nejvhodnější systém. Většinou jde o vedoucí harcerských družin (početním ekvivalentem je náš „oddíl“ nebo „kmen“; naše družina či rod se nazývá „zastęp“). Ti sami se s woodcrafterskou ideou teprve seznamují. Problém je v nedostatku literatury, v níž by mohli nalézt odpovědi na otázky, které jim staví do cesty praxe. (Opět se nabízí srovnání s rokem 1989 v našich zemích.)

Naši polští přátelé se živě zajímají o dění v českém woodcrafterském hnutí, což mne mnohdy stavělo do nelehké situace, kdy jsem musel stručně, přesto však jasně vysvětlovat události v něm tak, aby neutrpěla autorita, jakou v Polsku má.

Páteční večer jsme zahájili vzájemným představením se. Poté jsme byli vyzváni, abychom se poradili a pokusili vybrat data podle nás významná pro vznik a rozvoj woodcrafterské myšlenky. Téma nebylo zvoleno nejlépe, jak se dalo očekávat diskuse chvílemi odbíhala od základní linie k mnohem mlhavějším směrům. Předmětem polemiky se stala otázka, ve kterém období hledat kořeny woodcraftu. Padala historická data konkrétní, s nimi však i dosti vágní - např. doba slovanská, což vedlo k zamyšlení, zda vůbec lze u přírodních národů hovořit o woodcraftu. Jejich soužití s přírodou v mnohém vypadá harmonicky, ale nejde náhodou o tzv. „z nouze ctnost“? Existuje bezpočet důkazů o tom, že při setrvání na původním životním stylu s efektivnějšími nástroji k využití přírodních zdrojů dochází k rychlé devastaci jejich životního prostoru.

O woodcraftu můžeme hovořit teprve tehdy, dochází-li k uvědomění si vzájemných souvislostí. Přírodní národy se nijak neliší od tzv. národů civilizovaných, dokonce ani od jiných živých tvorů. Pro všechny je rozhodující přežít

a rozmnožit se za jakoukoliv cenu. Rozdíl je pouze v chápání oněch souvislostí, v míře té ceny, shrnuto - woodcrafterský způsob využití přírodních zdrojů je takový, který zachovává jejich regenerační schopnost.

Dalším bodem diskuse byla otázka šamanismu a mystiky vůbec. Je pravdou, že se víra a její aspekty v mnohém s woodcraftem prolínají. Nicméně je třeba si uvědomit, že woodcraft je univerzalistický a ve své podstatě stojí nad jednotlivými věroukami, jelikož jeho záběr je mnohem komplexnější.

První historickou osobou, o níž lze hovořit v souvislosti s woodcrafterským přístupem, je svatý František z Assisi. Hlásal harmonické soužití nejenom mezi lidmi, ale mezi všemi tvory vůbec a navíc, stál za tím oproti obecným zvyklostem své doby. V tom je podstata woodcraftu - dosáhnout vnitřní harmonie a vymanit se z pout konvence a tradic, které jsou v rozporu s Velkým zákonem. Z toho zcela jasně plyne, že woodcraft je záležitost individuální, nikoli kolektivní. Proto také někteří z účastníků setkání vyjádřili názor, že zorganizování polských woodcrafterů do nějakého nového spolku je vlastně zbytečné, protože drtivá většina jich stejně působí na platformě již stávajících organizací harcerských.

Posledním tématem pátečního večera byla otázka, co koho přivedlo k woodcraftu. Každý dostal postupně slovo a možnost sdělit ostatním, jaké byly jeho vlastní kořeny. Mnohé myšlenky vyřčené v předchozí debatě se tak ukázaly v novém světle a tom podstatném panovala shoda.

Sobota byla vyhrazena praktičtějším věcem. Výroba lakrosek spojená s malou vycházkou do okolí a odpoledne indiánská sauna. Pro mnohé to byl zcela nový zážitek. Zkoušel se také oheň třením dřev - dokonale jsem se společensky znemožnil, musím přiznat, že jsem s tím předem vůbec nepočítal a po ruce nebylo vhodné náčiní. Šlo však především o vysvětlení některých detailů, a tak jsem alespoň

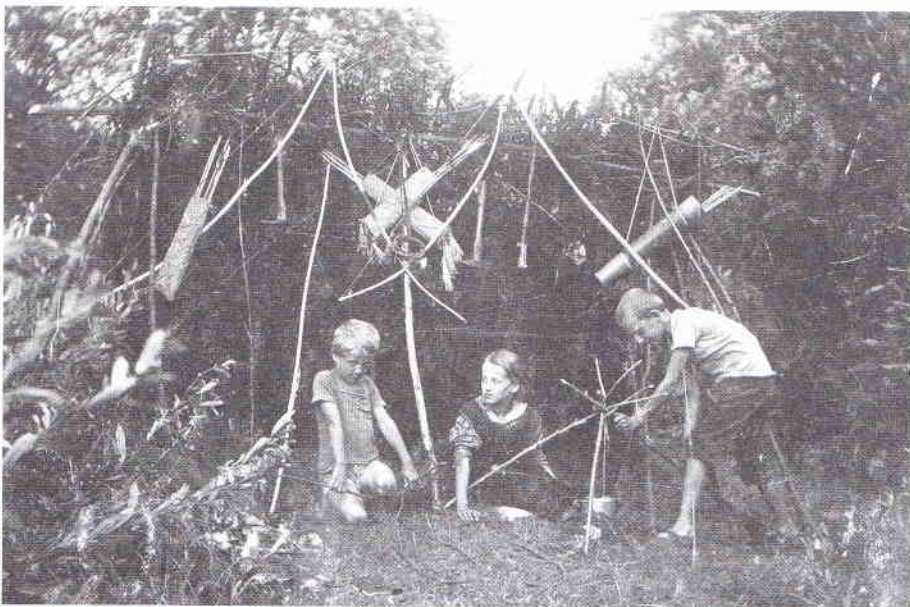
demonstroval zádrhele s třením dřev spojené. Nevhodnou délkou svídku počínaje a špatnou tulejkou konče.

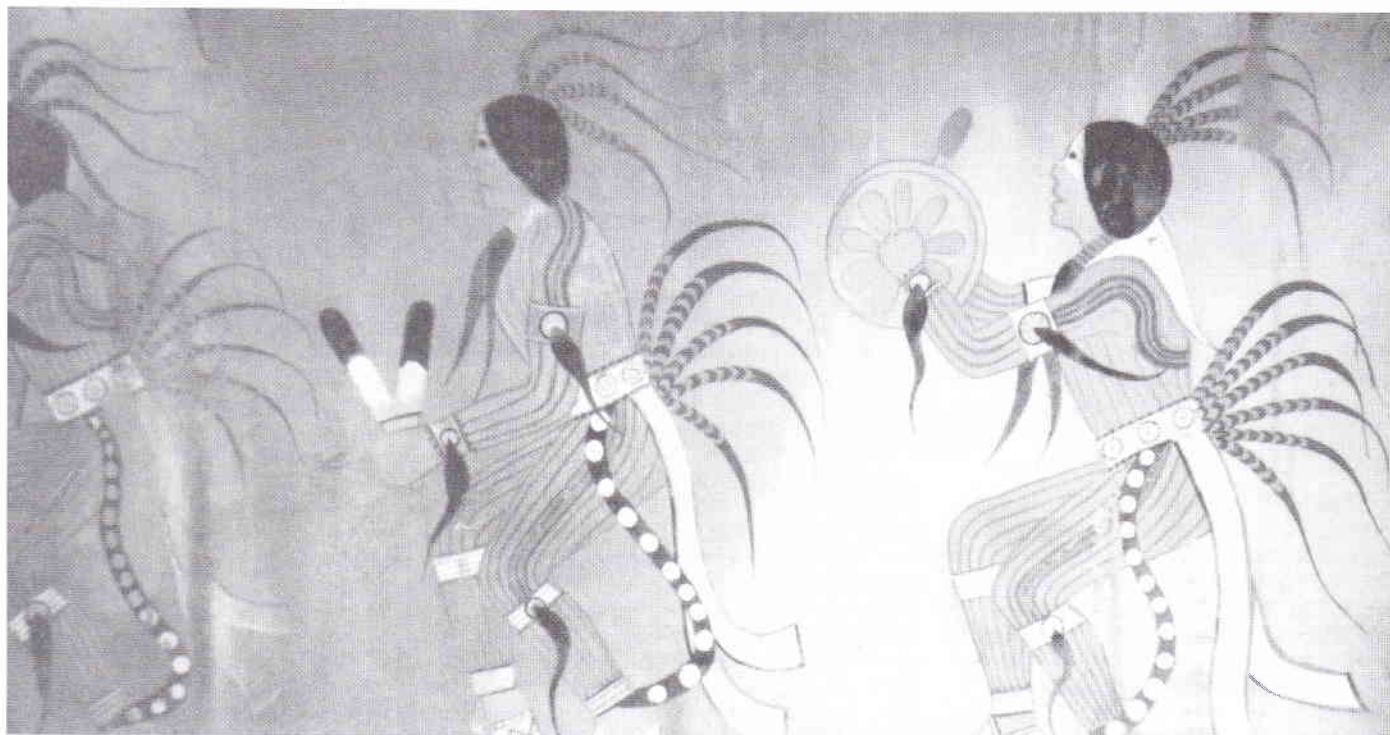
Večer pak pokračovala páteční debata. Zahájil ji Džordan četbou úryvku z knihy „Lato leśnych ludzi“, která patří svým významem mezi takové knihy, jako jsou u nás Karpatské hry či Hoši od Bobří řeky. (Kniha je svým obsahem podobná dílům A. Ransome.) V ukázce bylo popsáno, kdo vlastně jsou ti „lesní lidé“. Po ní následovalo asi minutové hrobové ticho. To nebyl záměr, ale prožitek tak silný; každý měl pocit, že cokoliv by řekl ve srovnání s předchozími slovy znělo by jako bezduché plácání.

Bylo třeba, aby chlapani z Elblagu prolomili mlčení a vyzvali každého, aby ostatním sdělil, jakým způsobem se on sám nebo jeho družina snaží ve své činnosti uplatňovat woodcrafterskou metodu a jaká je vlastně jeho představa. Drtivá většina zúčastněných se považuje teprve za začínající woodcraftery. V Polsku je naprostý nedostatek literatury na toto téma. Rovněž zatím nevychází žádný časopis. Polské woodcrafterské hnutí je zatím stále ještě v plenkách a stojí na aktivitách několika málo jednotlivců. Nicméně situace se rok od roku lepší. Nejaktuálnější potřeba polského woodcraftu je tedy literatura a častější vzájemné setkávání.

Počet účastníků druhého setkání dosáhl oné maximální snesitelné hranice, kdy je ještě možné vzájemně u ohně komunikovat, aniž by někdo zůstal opomenut. Proto se již objevil návrh na zorganizování podobných setkání, jako jsou u nás Čotokvy či táboření Velké a Malé lóže. Významná je také role komunikace přes internet, která do značné míry může napomoci nahradit knižní deficit. Schází však ještě schopní překladatelé z češtiny a také původní autoři, kteří by byli schopni zpracovávat aktuální polské realie.

Aleš Kapica – Keny Otter

CO ZBYDE ZE SETON VILLAGE?

Ernest Thompson Seton byl na Západe v Novém Mexiku několikrát v životě a tato zem mu učarovala. Není divu, kdo ji kdy spatřil, nezapomene. Zvláště pro Evropana má tahle oblast zvláštní kouzlo. Vysoko položená náhorní plošina s výhledem na Rocky Mountains má vlastně charakter polopouště. Úžasné jsou tam hlavně kaktusy a různé suchomilné a slanmilné rostliny. Zdá se, že slunce tam svítí jaksí ostřeji než jinde a vzduch je tam snad o něco lehčí. A když tam v říjnu zezlátnou posvátné cottonwoods préríjních Indiánů, to se pak zdá, že je slunce jak na obloze, tak na zemi.

V této nádherné zemi založil Seton v letech 1929–1931 Seton Village, aby měl místo, kde dožije svůj život a kam hlavně pozve woodcraftery z Ameriky a z celého světa. Založil tam totiž v krátké době The College of Indian Wisdom, čili Kolej indiánské moudrosti. Dnes bychom ji nazvali lesní školou. Indiánskou moudrost a vnímání světa tam vyučovali hlavně Indiáni, zejména Navahové a Hopiové, kterých tam dodnes žije velké množství. Seton Village měla někdy před 2. světovou válkou snad kolem třiceti budov. Dnes z ní zůstávají jen ruiny pravého indiánského hoganu a kivy, kde jsou ještě patrné nástěnné malby Setonových indiánských přátel. Je tam několik domků, ve kterých už ale bydlí cizí lidé. Seton Castle, Setonovo obydlí, je ve velmi neutěšeném stavu, ale v časech největší slávy muselo být opravdu impozantní. Nedávno nám přišla zpráva, že Ernest Thompson Seton Institute odkoupil Setonův dům od Dee a Deyla Barberových. Můžeme si jen přát, aby se jim podařily jejich plány, totiž vybudovat tam další Setonovo muzeum v USA a centrum informací pro zájemce o woodcraft.

Martin Kupka - Logan

foto: Zdeněk Šmída A-TOM

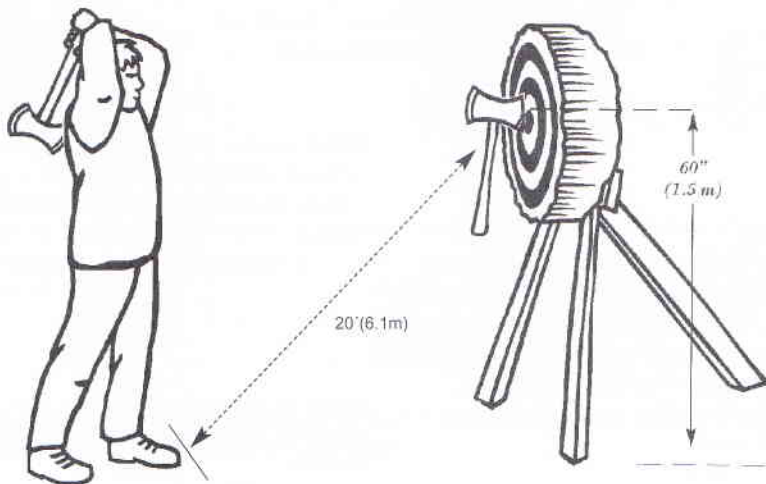
Tři země severní Evropy mi přirostly k srdci. Mnohokrát jsem přemýšlel proč a asi je to otázka, kterou si jako člověk pohlčen harmonií, budu klást ještě mnohokrát. Snad proto, že nic sugestivnějšího jsem nepoznal.

25. 9. 2001 jsme kolem jedenácté hodiny dorazili do Örnsköldsviku, města, ve kterém sídlí Fjällräven AB, jeden z nejuznávanějších výrobců vybavení do přírody. Než jsme všechno prošli, vyzkoušeli a nakoupili, nějaká ta hodinka uplynula. V tu chvíli bylo jasné, že heslo dne bude znít: „Willy, muž, který nosí košile od Horské lišky“.

Kolem druhé se náš Nissan Prairie opět řtil po švédských silnicích a navigátoři s napětím sledovali odbočky, ta správná byla na Berksjo. Po chvíli klíčování po místních silnicích jsme měli dorazit do dalšího cíle naší cesty, obce Gränsfors. Těsně před třetí jsme doopravdy zaparkovali před malou fabričkou Gränsfors Bruks AB Sweden. S jistou nervozitou jsme vstupovali do expedice, naštěstí měli do čtyř. To, co jsme po vstupu spatřili, by každému táborníkovi vyrazilo dech, tedy alespoň nám jo. Regály byly naplněny různými sekerami ze současné produkce. Jedná se přibližně o patnáct typů. Děvčata, která měla distribuci a prodej na starost, nás nechala přehrabovat se v bednách, abychom si mohli podle našich potřeb vybrat ty nejhezčí exempláře. Po zaplacení pěti seker a knihy o stavbě srubů nám byla nabídnuta prohlídka továrny. Než jsme stačili dojít do kovárny, tak nám Karin Pettersson prozradila, že příští rok uplyne sto let od založení firmy, že průměrný věk strojů a technického vybavení je osmdesát let a že podobnou výrobu mají ještě ve vedlejší vesnici. Celkově v obou továrnách pracuje dvacet zaměstnanců s produkcí tři sta kusů za směnu.

V kovárně nás přivítala řízná pochodová hudba v podání švédské dechovky. Kovář Mikael Sundberg, který zrovna stál u bucharu, nás úsměvem a zvednutím obočím pozdravil jako staré známé. Po chvíli sledování jeho mistrovského díla jsme pochopili, proč ta hudba z rádia. Měla totiž stejný rytmus jako buchar, u kterého Mikael koval.

Naše prohlídka dále vedla do brusírny, kde se brousí ostří, kalírny, kde se sekera tepelně zušlechťí, černěním se povrchově upraví (mimo ostří). Před poslední zastávkou pak byla dílna, kde se vyráběla topírka z hikorového dřeva a ochranná pouzdra na ostří.

Tento muž ukoval mou sekeru

KOVÁRNA A DECHOVKA

Nakonec, stejně jako na začátku, jsme se ocitli v expedici, odkud se kompletní sekery posílají snad do celého světa.

Když hodiny odbíjely čtvrtou, nadešel čas se rozloučit a snad ještě stihnout prohlídku místního muzea seker. Jenom jsme si nebyli jisti, jestli mají otevřeno i po čtvrté hodině. A tak jsme se pro jistotu zeptali. Karin nám odpověděla, že mají otevřeno pořád. „Jak pořád?“, zněl opět náš dotaz, jelikož jsme si mysleli, že jsme špatně pochopili odpověď.

„No prostě pořád, mi nezavíráme ani přes noc“, zněla odpověď s úsměvem. Děvče, které pracovalo v expedici, nám z okna ukázalo na patrový domek, kde se muzeum nacházelo. Připomnělo nám, že půjdeme kolem palisády s terčí určenými pro házení seker, na které jsme se také ptali. Ne náhodou tam jedna sekera byla zaseknuta a ne náhodou nás osazenstvo expedice sledovalo z okna. Měli ale s námi slítování, když viděli, že sekeru držíme jako krupáč. Jedna z dívek k nám přiběhla a vzala sekeru raději do svých rukou. Pak nám vysvětlila, jaký je správný postoj při házení a jak se sekera má držet a aby svoji teorii demonstrovala, ladně šoupla sekeru z šesti metrů do středu devadesáticentimetrové terče. A tak jsme se naučili házet sekerou.

V přízemí muzea, kam jsme po půlhodině házení dorazili, se nacházela expozice asi dvou tisíc seker. Většinu z nich jste si mohli vzít do ruky a vyzkoušet. Pomocí dlabací sekerky bylo možné si vyrobit misku, špalků byla venku hromada a tři štípací sekery různých gramáží připraveny na štípaní.

Je po osmé hodině a náš Nissan uhání po švédských silnicích na Soderhamn, jsme plni dojmů a už víme jaké sekery si koupíme příště. Nashledanou Gränsfore!

Miloslav Polášek – Poly

„...Vstupuji do chladné vody a vydávám se na osamělou cestu potokem. Vlastně zas tak úplně osamělá není, provázejí mě totiž myšlenky mých přátel připevněné na kmenech stromů a na kamenech po obou březích potoka a já se z nich dozvídám, co pro ně znamená ŠTĚSTÍ.

Jdu dlouho, už ani necítím, jak je voda chladná, přemýšlím nad tím, co je v životě doopravdy důležité. Najednou se tiché šumění vody začíná mísit s neznámou melodií. Nový zvuk je stále silnější a naléhavější. Za zákrutou potoka sedí muž, k ústům má přiloženou flétnu, ze které se line zvláštní píseň. Setkávám se s OSUDEM...“

To byla malá vzpomínka na letní ligový tábor, malá vzpomínka na jeden z výjimečných okamžiků. Setkání s Osudem se bohužel na stránkách Bizoního větru uskutečnit nemůže, chtěli bychom se však s vámi podělit o krásné myšlenky, které při této hře vznikly. Přejeme také vám mnoho štěstí.

Štěstí je

Za šťastný bych považoval ten okamžik, kdy se člověku podaří nějaká věc, něco příjemného, milého, něco právě akorát a přitom bezpečně ví, že na daném úspěchu nemá vůbec žádný podíl a že se úspěch dostavil úplně bez jeho vlastního přičinění. Je potřeba si takové okamžiky pamatovat, aby pak jedinec nenabyl falešného pocitu, že má pořád smůlu. Tak si představuji štěstí ve stylu opak „smůly“.

Petr Gu Harant

Štěstí je často nepoznáno, dokud nepřijde neštěstí.

Havran

Štěstí je krásná věc, ale prachy si za něj nekoupiš.
PS. To, co mě potkává každý den mého života.

Tokaheya

Štěstí je? Ano, štěstí určitě je. Šťastný člověk může být třeba ten, co je šťastně zamilován, nebo ten, kterému se něco povedlo. Ale lidé jsou šťastni i z úplných maličkostí jako třeba i obyčejný úsměv někoho jiného.

Terka

Štěstí je

Štěstí je opakem touhy. Štěstí má ten, kdo je ochoten ho u sebe nalézt. Ke štěstí stačí někdy suché boty a plný žaludek.

Béda

Štěstí je

* když se dějí „náhody“ v pravý čas a na správném místě

* když ve správný čas potkáš toho (nebo ty), které máš

* když seš

* když ostatní jsou

Ablákela

Štěstí je mít maminku Mirku.

Linda

Štěstí je

Všude tam, kde ho chceme mít.

Štěstí je všudypřítomné.

Zdenda

Štěstí je

Pro každého něco jiného. Štěstí je být např. zdravý. Vyhrát v loterii není ale to právě štěstí. Štěstí je podle mne nebýt sám. Mít přátele, kteří vám pomůžou, když to potřebujete. Mít někoho, koho můžete milovat a kdo vás bude milovat. To je pro mne štěstí.

Yučikala

Štěstí je

* když najdeš dobrého životního partnera

* když máš dobré přátele

* když si toho umíš vážit a oni na tebe pohlíží stejně jako ty na ně

Willy

Štěstí je, když se uvnitř v dušičce příjemně tetelíš, chceš to vykřičet do celého světa a zároveň pomoci ostatním, aby se cítili taky tak.

Hinakaga

Štěstí je

chodit po horách a mít se s kým o tu krásu podělit

Zdeňka

Štěstí je... Je to cosi krásného, co se nedá koupit ani ničím dobyt, štěstíčko jednou k člověku přijde a ten se pak cejtí... Jak asi?! Šťastně! Vše se mu daří, někdo ho má moc rád a on se na světě cejtí mooooo hezky :-). Někdo využívá štěstí k něčemu špatnému či nepoctivému. Např. při hře karet, sázení... Ale lidé jsou již takoví. Šťastného človíčka si představuju, že je někde na rozkvetlý a voňavý louce a běhá se svou láskou za ruku. Dívce jen vlají vlasy a šaty a oběma sluníčko ošlehává tvář. Vane slabý vánek, ptáčci zpívají a celý svět se na ně usmívá a na oplátku oni na něj.

Tančí s tyčí

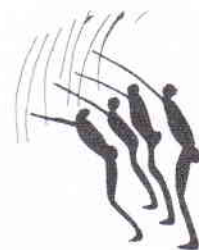
Štěstí je

* pozitivní náhoda

* pocit úspěchu a radosti bez vlastní zásluhy

* něco, co musí přijít samo – člověk „to“ nemůže vyhledávat nebo budovat

Blanka

Štěstí je jako motýl, když se ho snažíš dohonit, nikdy ho nechytiš, ale když si v klidu sedneš, může se usadit přímo na tebe.

Zorka

Štěstí je, když zapomeš na starosti

Mop

Štěstí je

To, že mám kolem sebe človíčky, kteří jsou mými přáteli; to, že s nimi můžu být kdesi v přírodě; to, že mi dodávají pocity důvěry, přátelství a pocit, že někam patřím.

To je pro mě štěstí.

Nesmírné štěstí

Děkuji vám!

Klára

Štěstí je, že máš někoho, na kom ti opravdu záleží, a že je někdo, komu záleží na tobě.

Jelen

Štěstí je, když jsi rád že prší. Máš okolo sebe přátele. Máš kde spát, co jíst a jsi zdravý. A občas se ti přihodí něco, co tě potěší.

Wasúpi

Štěstí je pocit, pocit radosti a krásy, veselé a jasné světlo z duše.

Zip

Štěstí je křehká věc, musí se stále opečovávat, ale jakmile ho člověk ztratí, tak zjistí, co vlastně měl.

Ivana

Štěstí je bujný oř pod sedlem, bystrý sokol na ruce, daleký obzor před sebou a vítr ve vlasech. Apač (manžel Apačovy ženy)

Štěstí je hrozná potvora – chvíli neposedí

Waštewin

Štěstí je cokoliv, co člověk vnímá jako štěstí.

Copík

Štěstí je... muška jenom zlatá!... Ale ne, vážně. Štěstí, to opravdové, si člověk zpravidla uvědomí, až když už má s čím srovnat. Má mnoho podob. To nejčistší, absolutní, poznají asi jen někteří. Zůstává v nich hluboko skryto, ale jeho odlesky bývají vidět v jejich očích. Ale jsou tu i jiná, drobná štěstíčka, která nás blaží. Ta nejlepší jsou taková, co blaží nejen nás, ale i ty okolo. Sdílená radost je vícenásobná radost. A proto je štěstí mít kolem sebe přátele, milující rodinu, být zdravý, těšit se z maličkostí a taky... asi to největší z nich... být si toho vědom, že štěstí je teď a tady a nejen to, co možná přijde.

Keny Otter

Štěstí je Spokojený úšklebek na tváři naší dcerky, pro který momentálně dělám vše, co je v mých silách, a poplácání po rameni od mého muže za to, že to dělám dobře, přestože tvrdí, že mám ještě rezervy.

Zlata (Apačova žena)

Štěstí je
Jana

Štěstí je umění být spokojen

Mirka

Štěstí je že svět je celej krásnej

Martinka

Štěstí je když něco okouše jen tento papír a ne vedle položený chléb a album fotek

Stopař

Štěstí je mít přátele a mít svůj cíl

Azbest

Štěstí je štěstí je míč letící nad každým. Někteří ho chytnou, jiní čekají na větší. Marně!

Klára (Lesní lidé)

Štěstí je Když jsem s lvou a přáteli.

Kimimila čikala

Štěstí je hřejivý pocit na srdci.

Honza

Štěstí je ojedinelá souhra náhod nahrávající ku prospěchu. Je ho zapotřebí a tak je ho málo.

Iva

Všechno je v pořádku, všechno. Člověk je nešťastný, protože neví, že je šťastný. Jenom proto. To je všechno, všechno. Komu to dojde, hned se stane šťastným, hned v tom okamžiku...

F.M. Dostojevskij

Štěstí je pocit příjemnosti, uspokojenosti. V dobrém slova smyslu, hrající jednu z hlavních rolí v životě jedince, neboť motivační funkce pro mnohé z nás je nezanedbatelná. Ano, já mám štěstí, jsem tu s Vámi tady teď. Krásní lidé, lidé putující cestou k hoře „Poznání“ mající i porozumění, jsou jistě pro mne i pro mnohé velkou inspirací a nadějí, že láska, síla, pravda a krása nebudou zapomenuty. Toto, spolu s vědomým chápáním dvanácti zákonů Lesní moudrosti je štěstím pro mě a věřím, že i pro Vás a hlavně okolí. (Přírodu)

Vlk Starec Stanislav

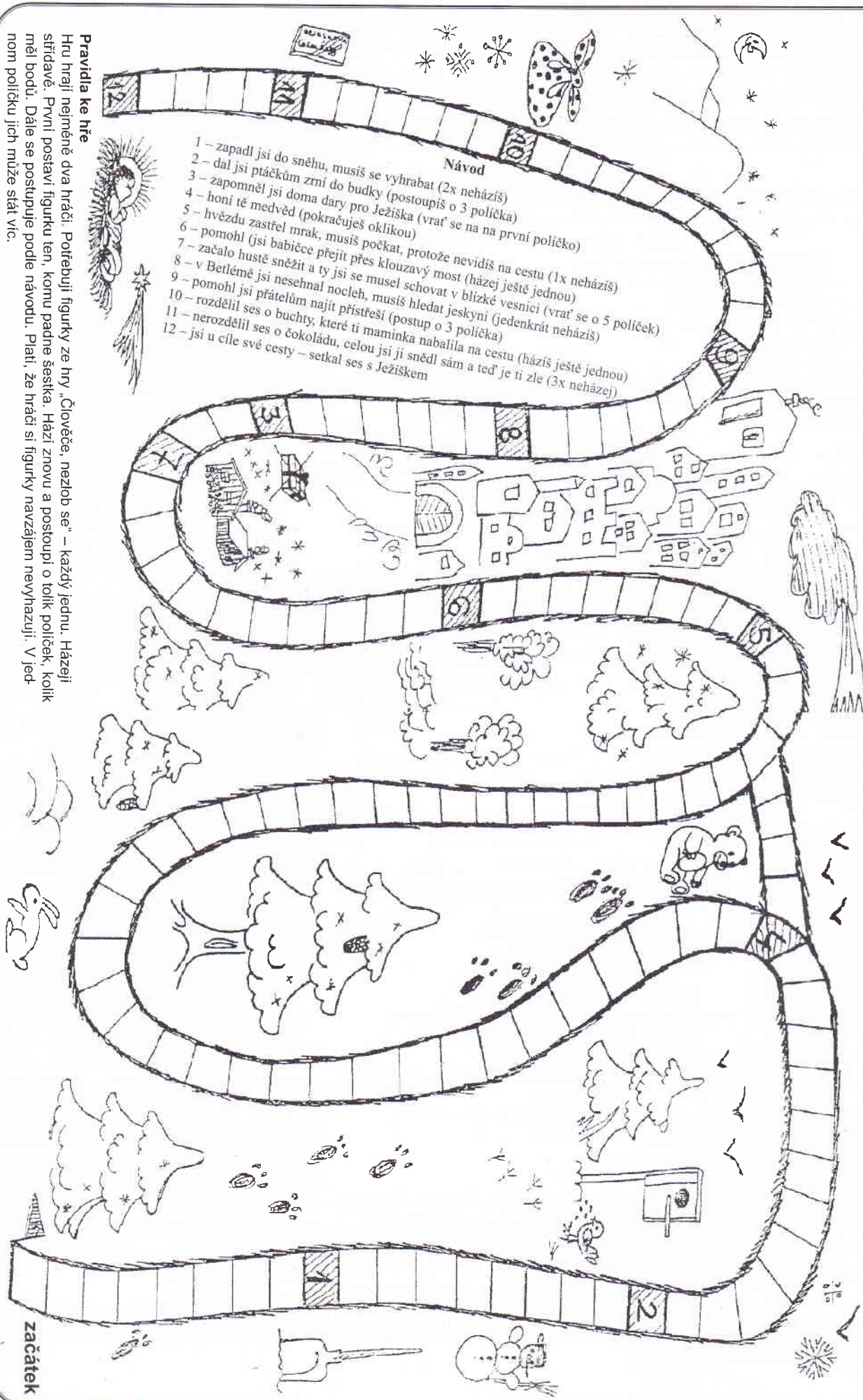
Štěstí je pro mne spojeno s radostí. Vyjde ráno slunce, prší, dobří lidé kolem nebo vidět malé ptáče, jak se poprvé vznese ze svého hnízda. To vše a mnohé jiné je pro mne štěstí. A to, že jsem letos prošel angličtinou je taky štěstí a velké.

Dušan

Toto je kouzelný zvoneček a zároveň poslední zastavení při vaší cestě potokem. Máte nějaké své tajné přání? Víte o něčem, co by vás učinilo šťastným? Stačí jen zazvonit...

Cesta do Betléma

Milé chytré havičky,
dnes se můžete prostřednictvím krásné vánoční hry, kterou pro nás z Katechetických listů vybrala Iva Rašnerová – Ježek, vydát za Ježíškem do Betléma a připomenout si tak vánoční svátky. Tak hodně štěstí!

Návod

- 1 – zapadl jsi do sněhu, musíš se vyhrabat (2x neházíš)
- 2 – dal jsi ptáčkům zrní do budky (postoupíš o 3 políčka)
- 3 – zapomněl jsi doma dary pro Ježíška (vrať se na první políčko)
- 4 – honí tě medvěd (pokračuješ oklikou)
- 5 – hvězdu zastřel mrak, musíš počkat, protože nevidíš na cestu (1x neházíš)
- 6 – pomohl jsi babičce přejít přes klouzavý most (házej ještě jednou)
- 7 – začalo hustě sněžit a ty jsi se musel schovat v blízké vesnici (vrať se o 5 políček)
- 8 – v Betlémě jsi nesehnal nocleh, musíš hledat jeskyni (jedenkrát neházíš)
- 9 – pomohl jsi přátelům najít přístřeší (postup o 3 políčka)
- 10 – rozdělil ses o buchty, které ti maminka nabalila na cestu (háziš ještě jednou)
- 11 – nerozdělil ses o čokoládu, celou jsi jí snědl sám a teď je ti zle (3x neházej)
- 12 – jsi u cíle své cesty – setkal ses s Ježíškem

Pravidla ke hře

Hru hrají nejméně dva hráči. Potřebují figurky ze hry „Člověče, neznob se“ – každý jednu. Házejí střídavě. První postaví figurku ten, komu padne šestka. Házi znovu a postoupí o tolik políček, kolik má bodů. Dále se postupuje podle návodu. Platí, že hráči si figurky navzájem nevyhazují. V jednom políčku jich může stát víc.

začátek

DRUŽINA LENOCHODŮ

8. NA HORÁCH

píše

a kreslí Tajda

